

Guia de l'estudiant

2004 | 2005

Universitat de Vic

**Enginyeria
d'Organització Industrial**

Escola Politècnica Superior

Primera edició: juliol de 2004

Edita: Servei de Publicacions de la Universitat de Vic

Carrer de Perot Rocaguinarda, 6. 08500 Vic. Tel. 93 889 48 77

Universitat de Vic. Carrer de la Sagrada Família, 7. 08500 Vic. Tel. 93 886 12 22. Fax 93 889 10 63

Impressió: Artyplan

Índex

Presentació	5
L'Escola Politècnica Superior	7
Estructura	7
Òrgans de Govern.....	7
Professors i Professionals de Serveis	8
Calendari Acadèmic	10
Organització dels Ensenyaments	11
Pla d'Estudis	11
Ordenació temporal de l'ensenyament	11
Assignatures optatives	12
Crèdits de Lliure Elecció	12
Reconeixement de crèdits	13
Treball de Final de Carrera	14
Recomanacions de matrícula	19
Programes de les assignatures	21
Assignatures obligatòries de primer curs	21
Mètodes Quantitatius d'Organització Industrial.....	21
Tecnologies Industrials I	23
Gestió de l'Empresa	25
Estadística Industrial	27
Direcció Financera	29
Automatització de Processos Industrials	31
Organització del Treball i Factor Humà	32
Sistemes d'Informació per a la Gestió.....	34
Complexos Industrials	36
Assignatures obligatòries de segon curs	37
Disseny, Planificació i Gestió de Sistemes Productius i Logístics	37
Tecnologies Industrials II.....	39
Tècniques de Comerç Exterior	43
Innovació i Competitivitat	45
Direcció Comercial	46
Política Industrial i Tecnològica.....	49
Assignatures optatives	51
Tecnologies d'Automatització Industrial	51
Tecnologies de la Informació i la Comunicació	53
Gestió de la Qualitat	54
Màrqueting Industrial	56
Complements de formació	57
Fonaments d'Electricitat i Electrònica	57
Fonaments de Mecànica	58

Assignatures de lliure elecció	61
Disseny Gràfic 3D	61
Assignatures de Campus.....	63
Fonaments Històrics de la Catalunya Contemporània	63
Història de la Ciència: Ciència, Tecnologia i Societat	64
Dones en el segle XXI: una visió inerdisciplinària	65
Aula de Cant Coral I.....	67
Curs d'Iniciació al Teatre	69
Transformacions econòmiques i socials a Amèrica Llatina	70
Desenvolupament regional i sostenibilitat: Els casos de Mèxic i Nicaragua	71

Presentació

La Guia de l'estudiant que teniu a les mans pretén orientar-vos en diferents aspectes acadèmics i organitzatius. Hi trobareu l'estructura i l'organització de l'Escola Politècnica Superior (EPS), el calendari acadèmic, l'organització dels ensenyaments i el programa de les assignatures corresponents.

A l'EPS, en aquest curs acadèmic 2004-05 s'impartiran nou titulacions homologades –cinc enginyeries tècniques, tres llicenciatures i una enginyeria superior– un programa de doctorat interuniversitari i dos títols propis (Tecnologies Digitals i Infotecnologies).

En aquest curs acadèmic es continua, també, amb el desplegament de cursos de tres titulacions que han tingut una implantació recent: el segon curs de la Llicenciatura en Biotecnologia, el quart curs de la Llicenciatura en Ciències Ambientals –amb la qual cosa quedarà completament desplegada– i el tercer curs de l'Enginyeria Tècnica d'Informàtica de Sistemes –que quedarà, també, completament desplegada.

La innovació docent, amb l'objectiu de millorar l'aprenentatge i facilitar a l'estudiant les eines i recursos més adequats, és un aspecte important de la proposta del centre.

En aquest sentit, s'ofereix un suport virtual –que permet, en molts casos, compatibilitzar l'activitat acadèmica amb l'activitat professional– en la impartició de les assignatures de primer i part del segon curs de les titulacions d'Enginyeria Tècnica Industrial, Enginyeria Tècnica de Telecomunicació, Enginyeria Tècnica d'Informàtica de Gestió i Enginyeria Tècnica d'Informàtica de Sistemes. També s'ofereix amb suport virtual la Llicenciatura de Ciència i Tecnologia dels Aliments, el segon cicle de la Llicenciatura en Ciències Ambientals i l'Enginyeria d'Organització Industrial.

A més, l'EPS ofereix en format Semipresencial –amb grups diferenciats– l'Enginyeria d'Organització Industrial i el segon cicle de la Llicenciatura en Ciències Ambientals.

La relació entre l'EPS i el món empresarial permet també articular la vostra implicació amb les empreses a partir de convenis de cooperació educativa, treballs de final de carrera, treballs acadèmicament dirigits, en projectes de transferència tecnològica i en projectes de recerca.

Un altre aspecte important a tenir en compte és la possibilitat d'acabar la vostra formació a l'estranger en una de les universitats amb qui l'EPS té establerts convenis de col·laboració.

Finalment, només voldria recordar-vos que estem a la vostra disposició per qualsevol aclariment.

Esperem i desitgem que aquest curs acadèmic us sigui molt profitós.

Carles Torres i Feixas
Director de l'EPS

L'Escola Politècnica Superior

Estructura

L'Escola Politècnica Superior de la Universitat de Vic imparteix 9 titulacions homologades i 2 títols propis:

- E.T. Agrícola, especialitat d'Indústries Agràries i Alimentàries
- E.T. de Telecomunicació, especialitat de Sistemes de Telecomunicació
- E.T. d'Informàtica de Gestió
- E.T. d'Informàtica de Sistemes
- E.T. Industrial, especialitat d'Electrònica Industrial
- Llicenciatura de Ciència i Tecnologia dels Aliments
- Enginyeria d'Organització Industrial
- Llicenciatura de Ciències Ambientals
- Llicenciatura en Biotecnologia
- Tecnologies Digitals (títol propi resultant de la doble titulació d'E.T. Industrial i E.T. de Telecomunicació)
- Infotecnologies (títol propi resultant de la doble titulació E.T. d'Informàtica de Gestió i E.T. d'Informàtica de Sistemes)

La gestió ordinària en el govern de l'Escola Politècnica Superior correspon al director, el qual delega les qüestions d'organització docent al cap d'estudis.

Les unitats bàsiques de docència i recerca de l'Escola són els departaments, que agrupen els professors d'una mateixa àrea disciplinària. Al capdavant de cada departament hi ha un professor que exerceix les funcions de Director de Departament.

Els Departaments de l'Escola Politècnica Superior són:

- Electrònica i Telecomunicació
- Indústries Agroalimentàries i Ciències Ambientals
- Informàtica i Matemàtica
- Organització Industrial

Òrgans de govern

Consell de Direcció

És l'òrgan col·legiat de govern de l'Escola

Està presidit pel director de l'Escola i constituït pels següents membres:

- Cap d'Estudis
- Directors de tots els Departaments
- Cap de l'Àrea de Relacions Externes
- Representant de l'Escola Politècnica Superior a la Comissió de Recerca

Claustre del centre

Està constituït per:

- El director de l'Escola, que el presideix.
- La resta de professors amb dedicació a l'Escola
- El personal no docent adscrit a l'Escola
- Dos estudiants de cada carrera

Professors i Professionals de Serveis

Director Carles Torres i Feixas
Cap d'Estudis Josep Ayats i Bancells

Directors de Departament

Electrònica i Telecomunicacions Juli Ordeix i Rigo
Pere Martí i Puig (Adjunt)

Indústries Agroalimentàries i Ciències Ambientals Carme Casas i Arcarons
Lídia Raventós i Canet (Adjunta)

Informàtica i Matemàtica Joan Vancells i Flotats
Pere Martí i Puig (Adjunt)

Organització Industrial Francesc Castellana i Méndez
Jaume March i Amengual (Adjunt)

Coordinador de Biotecnologia Jordi Planas i Cuchi

Cap de l'Àrea de Relacions Externes Manuel Vilar i Bayó
Representant a la Comissió de Recerca Malu Calle i Rosingana
Coordinador de Relacions Internacionals Vladimir Zaiats
Coordinador de TFC Joaquim Pla i Brunet

Professors d'Enginyeria d'Organització Industrial

Alejandra Aramayo i Garcia
Joan Ayats i Abeyà
Malu Calle i Rosingana
Francesc Castellana i Méndez
Joan Anton Castejón i Fernández
M. Àngels Crusellas i Font
Fina Damian i Castellvi
Ramon Fabre i Vernedas
Joan Antoni Garrote i Martínez
Enric López i Rocafiguera
Jaume M. March i Amengual
Anna Marginet i Freixer
Pere Martí i Puig
Ramon Maspons i Bosch
Mercè Molist i López
Julita Oliveras i Masramon
Juli Ordeix i Rigo
Josep Prat i Ayats
Moisés Serra i Serra

Xavier Serra i Jubany
Carles Torres i Feixas
Jaume Vila
Manel Vilar i Bayó
Jesús Vinyes i Vila

Encarregats de laboratoris: Moisès Serra i Serra
Jordi Serra i Espauella
Xavier Escalera i Barrionuevo

Coordinador de Suport Digital: Roser Vidal

Personal de serveis:

Secretaria de Centre: Marta Soler i Vázquez
Anna Ballús

Secretaria Acadèmica: Esther Gaja i González

Calendari acadèmic 2004/2005

Començament del curs:

28 de setembre 2004

Docència del 1r quadrimestre:

fins al 20 de gener de 2005

Avaluació de 1r quadrimestre:

Exàmens: del 20 de gener al 12 febrer de 2005

Docència del 2n quadrimestre:

del 15 de febrer al 2 de juny 2005

Avaluacions del 2n quadrimestre:

Exàmens: del 2 de juny al 28 de juny 2005

Avaluacions de setembre:

Exàmens: del 1 de setembre al 17 de setembre 2005

Nota: Segona convocatòria extraordinària d'assignatures de 1r quadrimestre:

del 29 de març al 9 d'abril de 2005

Dies festius:

12 octubre de 2004, dimarts, el Pilar

1 de novembre de 2004, dilluns, Tots Sants

6 de desembre de 2004, dilluns, Constitució

8 de desembre de 2004, dimecres, Puríssima

23 d'abril de 2005, dissabte, sant Jordi, festa de la UVic

16 de maig de 2005, dilluns, segona Pasqua

24 de juny de 2005, divendres, sant Joan

5 de juliol de 2005, dimarts, festa major de Vic

Vacances:

Nadal: del 23 de desembre de 2004 al 9 de gener de 2005, ambdós inclosos

Setmana Santa: del 19 al 28 de març de 2005, ambdós inclosos

Ponts:

11 d'octubre, dilluns

7 de desembre, dimarts

25 de juny, dissabte

Organització dels Ensenyaments

Pla d'Estudis

La carrera d'Enginyeria d'Organització Industrial és de segon cicle (RD1833/1999 - BOE núm. 306/99). El pla d'estudis (RD1401/1992 - BOE núm. 306/92) s'organitza en dos cursos de dos quadrimestres cadascun amb un total de 150 crèdits, que es reparteixen entre teòrics i pràctics.

Un crèdit equival a 10 hores de classe, i un quadrimestre consta de 15 setmanes lectives.

Les assignatures poden durar un o dos quadrimestres complets, dins un mateix any.

Els 150 crèdits estan distribuïts de la manera següent:

Troncals	106,5
Obligatoris	13,5
Optatius	15
Lliure Elecció	15
Total Carrera	150

Per a l'obtenció del títol cal realitzar un Treball de Fi de Carrera (TFC) que consta de 12 crèdits inclosos en les matèries troncales (6 crèdits) i les obligatòries (6 crèdits).

Ordenació temporal de l'ensenyament

PRIMER CURS	C.A.		C.A.
Anuals			
Mètodes Quantitatius d'Organització Industrial			15
Tecnologies Industrials I			9
1r quadrimestre		2n quadrimestre	
Gestió de l'Empresa	6	Automatització de Processos Industrials	7,5
Estadística Industrial	6	Organització del Treball	6
Direcció Financera	6	Sistem. d'Informa. per a la Gestió	4,5
Lliure Elecció	7,5	Complexos Industrials	6
SEGON CURS			
	C.A.		C.A.
Anuals			
Disseny, Planificació i Gestió de Sistemes Productius i Logístics			10,5
3r quadrimestre		4t quadrimestre	
Projectes	6	Competitiv. i Innovac. a l'Empr.	4,5
Tecnologies Industrials II	9	Direcció Comercial	4,5
Tècniques de Comerç Exterior	7,5	Política Industr. i Tecnològica	6
Optativa	7,5	TFC	6
		Optativa	7,5
		Lliure Elecció	7,5

Assignatures optatives

Les assignatures optatives s'organitzen en blocs de dues assignatures. S'oferiran tres blocs d'optativitat que corresponen a les matèries següents:

- Noves Tecnologies Aplicades a l'Organització Empresarial
  - . Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) (7,5 c)
  - . Tecnologies d'Automatització Industrial (TAI) (7,5 c)
- Estratègies de Direcció Empresarial
  - . Gestió de la Qualitat (GQ) (7,5 c)
  - . Màrqueting Industrial (MI) (7,5 c)

L'alumne ha d'assolir al llarg dels estudis, un total de 15 crèdits optatius. Cada assignatura optativa pes de 7,5 crèdits.

Assignatures de lliure elecció

Són aquelles que l'alumne pot triar lliurement per tal de configurar d'una manera flexible el seu currículum.

L'alumne ha d'assolir, al llarg dels seus estudis, un total de 15 crèdits de lliure elecció i, a fi d'obtenir-los, podrà optar entre les assignatures optatives o de lliure elecció ofertades per la pròpia carrera, o qualsevol de les que s'imparteixen a la Universitat de Vic.

També es poden obtenir crèdits de lliure elecció realitzant pràctiques en empreses o institucions públiques i privades; per treballs acadèmics dirigits i integrats en el pla d'estudis; per estudis realitzats en el marc de convenis internacionals subscrits per l'EPS; per activitats professionals; per altres estudis universitaris; per coneixement d'idiomes estrangers i per activitats de formació complementària.

Crèdits de Lliure Elecció

L'obtenció dels crèdits de Lliure Elecció requerits en el Pla d'Estudis pot fer-se per les següents vies:

- A. Cursant i aprovant les assignatures de Lliure Elecció que s'oferixen en els ensenyaments de la Universitat de Vic.
- B. Per reconeixement d'altres estudis reglats de nivell universitari.
- C. Per reconeixement d'activitats d'interès acadèmic no reglades a nivell universitari.

Assignatures de Lliure Elecció

L'estudiant podrà triar les assignatures de lliure elecció:

- Entre les assignatures optatives o de lliure elecció ofertades en el seu propi ensenyament.
- Entre la resta d'assignatures ofertades en els ensenyaments de la UVic, ja siguin troncal, obligatòries, optatives o de lliure elecció per aquells ensenyaments, amb les següents excepcions:
  - Assignatures subjectes a requisits i incompatibilitats.
  - Assignatures que el seu contingut coincideixi en més d'un 20% amb alguna de les assignatures del Pla d'Estudis que ha de cursar l'estudiant per a l'obtenció del títol corresponent.

L'oferta específica d'assignatures de lliure elecció que ofereix l'EPS és:

Història de la Ciència: Ciència, Tecnologia i Societat
Disseny Gràfic en 3D

Reconeixement de crèdits

Reconeixement de crèdits per estudis reglats de nivell universitari

El fet d'haver cursat i superat assignatures d'estudis reglats de nivell universitari pot proporcionar a l'estudiant, si ho sol·licita, crèdits de lliure elecció. En aquest cas s'hauran de reconèixer per assignatures completes i per la seva totalitat en nombre de crèdits. No es podran atorgar crèdits parcials ni atorgar-ne més dels que consta l'assignatura reconeguda.

El reconeixement de crèdits els autoritza el Cap d'Estudis de l'ensenyament corresponent.

Reconeixement de crèdits per activitats d'interès acadèmic no reglades a nivell universitari

La realització d'activitats fora de l'ensenyament reglat que contribueixi a l'establiment de vincles entre l'estudiant i l'entorn social i laboral poden ser valorades amb el reconeixement de crèdits de lliure elecció. Aquestes activitats s'hauran de realitzar durant el període de l'ensenyament. Són activitats d'aquest tipus:

- Convenis de Cooperació Educativa: Pràctiques tutorades en empreses.
- Experiència professional: Treball desenvolupat amb contracte laboral.
- Activitats de formació complementària: Cursos, seminaris i activitats congressuals externes a la UVic.
- Treballs acadèmicament dirigits (sempre i quan no coincideixin amb treballs realitzats dins la carrera ni amb assignatures d'aquesta).
- Activitat esportiva: Els estudiants que estiguin federats i que participin en campionats esportius representant a la UVic podran obtenir un màxim de 3 crèdits de lliure elecció.

La realització de cada activitat haurà d'haver estat autoritzada prèviament pel Cap d'Estudis de l'ensenyament corresponent, que serà qui autoritzi, si és el cas, el reconeixement dels crèdits.

Abans de realitzar l'activitat l'estudiant presentarà a la Direcció d'Estudis una proposta de l'activitat a desenvolupar mitjançant l'imprès «Proposta de reconeixement de crèdits de lliure elecció» facilitat per la secretaria de l'EPS.

Altres tipus d'activitats amb reconeixement de crèdits són:

- Cursos d'idiomes realitzats a l'Escola d'Idiomes de la UVic (vegeu normativa específica)
- Cursos de la Universitat d'Estiu (vegeu oferta específica)

Un cop finalitzada l'activitat l'estudiant haurà de sol·licitar el reconeixement de crèdits mitjançant l'imprès «Sol·licitud de crèdits de lliure elecció» facilitat per la Secretaria Acadèmica. S'acompanyarà l'imprès amb la documentació necessària per avaluar l'activitat:

- Conveni de Cooperació Educativa: còpia del conveni signat, memòria del treball realitzat, informe del tutor de l'empresa, informe del tutor acadèmic sobre la memòria, còpia de la proposta de reconeixement de crèdits.
- Experiència Professional: còpia del contracte laboral, memòria del treball realitzat, informe del tutor de l'empresa, informe del tutor acadèmic sobre la memòria, còpia de la proposta de reconeixement de crèdits.
- Activitats de Formació Complementària: temari del curs, certificat del curs, còpia de la proposta de reconeixement de crèdits.
- Treball Acadèmicament Dirigit: memòria del treball, informe del tutor de la UVic, còpia de la proposta de reconeixement de crèdits.

Treball de Final de Carrera

Descripció i consideracions generals

En el pla d'estudis actual, l'anomenat Treball de Final de Carrera (TFC) correspon a una assignatura programada per al darrer curs dels estudis d'enginyeria. El Treball de Final de Carrera és indispensable per obtenir el títol d'enginyer en qualsevol especialitat, i té com a objectiu que l'estudiant desenvolupi un treball acadèmic que, d'una banda, li permeti relacionar els coneixements impartits d'acord amb el pla d'estudis que ha cursat i que, d'altra banda, l'encari amb problemes tècnics reals que comporten la realització d'un projecte. Aquest escrit ha de servir per fixar les pautes bàsiques de tot el procés d'elaboració d'un Treball de Final de Carrera, des de la presentació de la proposta fins al sistema d'avaluació.

El nombre de crèdits assignats al Treball de Final de Carrera pot variar segons l'especialitat de l'enginyeria cursada. Així mateix, els requeriments d'assignatures per matricular-se'n poden ser diferents segons les especialitats. En la Guia de l'estudiant de cada especialitat es detallen els possibles requeriments.

L'estudiant té la responsabilitat d'escollir el tema del seu Treball de Final de Carrera. El tema, però, tant pot provenir de la iniciativa de l'estudiant com de les propostes suggerides pels professors dels Departaments de l'Escola. Tots els Treballs de Final de Carrera han de tenir un director i, si cal, un avalador. El Treball pot ser de modalitats diverses: experimental, teòric, de simulació, de projecte de construcció, comparatiu, bibliogràfic, o de qualsevol altra mena que sigui adient en uns estudis d'enginyeria. Sigui quina sigui la modalitat escollida, l'estudiant haurà de presentar una memòria del Treball mecanografiada i enquadernada. Aquesta memòria haurà de respectar les pautes fixades per l'Escola, exposades en un full que s'haurà de recollir a la secretaria de l'Escola conjuntament amb l'imprès "Proposta de Treball de Final de Carrera".

A més de la memòria preceptiva, el Treball de Final de Carrera pot anar acompanyat d'una realització física concreta, que correspongui a la construcció d'un aparell, a implementar un circuit o un programa informàtic, a la confecció d'un dispositiu, al disseny d'un sistema de control, etc. Qualsevol despesa econòmica associada al desenvolupament d'un Treball anirà a càrrec de l'estudiant. La realització física, si n'hi ha, serà propietat de l'estudiant, independentment de la qualificació que obtingui el Treball. Excepcionalment, si el Treball comporta un interès especial per a l'Escola, aquesta podrà col·laborar en el seu cost econòmic. En aquest cas, es formalitzarà per escrit un document en què hi constin explícitament els interessos de l'Escola, les clàusules de col·laboració, les aportacions econòmiques i les condicions que puguin modificar els acords pactats entre l'estudiant i la direcció de l'Escola. El document haurà de ser firmat tant per l'estudiant com per la direcció de l'Escola.

Per a la consecució d'un Treball de Final de Carrera s'han de considerar els punts següents:

- Proposta del Treball
- Director del Treball. Avalador
- Aprovació de la proposta
- Matrícula del Treball
- Confecció de la memòria del Treball
- Dipòsit de la memòria
- Tribunal d'avaluació
- Exposició i defensa del Treball
- Convenis amb altres universitats
- Propietat del Treball

Projectes d'enginyeria

En aquest document es fa servir el terme *memòria* en el sentit que és habitual en el camp de les publicacions científiques. En el camp dels projectes d'enginyeria aquest terme té una significació diferent i, per tant, cal fer algunes matisacions.

Un projecte d'enginyeria es compon de quatre documents: memòria, plànols, pressupost i plec de condicions. És a dir, la memòria és tan sols *un dels documents* que s'haurà de presentar oficialment.

La memòria és el document on s'expliquen les condicions de realització del projecte així com les solucions adoptades en cadascuna de les situacions que s'hi plantegen. La memòria anirà acompanyada de tots els annexos necessaris per a justificació de càlculs, selecció d'alternatives i totes les informacions addicionals que s'hi vulguin incorporar.

Proposta del Treball de Final de Carrera

Formalment, el primer pas del procés de realització d'un Treball de Final de Carrera és la presentació d'una proposta del Treball. Abans de fer la matrícula del Treball, s'ha de complimentar l'imprès "Proposta de Treball de Final de Carrera" i presentar-lo a la direcció de l'Escola. Un annex de l'imprès de la proposta s'arxivarà a la secretaria de l'Escola. En l'imprès de la proposta hi han de constar:

- Les dades de l'estudiant, el títol del Treball i el nom de la persona que el dirigeix. El títol de la proposta pot variar lleugerament del títol definitiu. Si fa al cas, també hi constarà el nom del professor de l'Escola que faci d'avalador.
- Una descripció breu dels objectius i de les característiques del Treball.
- La firma de l'estudiant, la del director i, si fa al cas, la del professor avalador.

Per a cada curs acadèmic, la direcció de l'Escola farà públiques les dates que cal tenir en compte per presentar propostes del Treball Final de Carrera.

Director del Treball. Avalador

El director del Treball és la persona que té la responsabilitat d'orientar l'estudiant durant tot el procés d'elaboració, de donar-li suport, i de fer-ne un seguiment fins que se'n faci la defensa davant d'un tribunal expressament constituït. El director ha de ser un professor de l'Escola, o bé una persona externa que tingui una titulació acadèmica oficial i homologada adient. Correspon a l'estudiant elegir el director del seu Treball. La direcció d'un Treball de Final de Carrera pot ser compartida, com a màxim, per dues persones, dos codirectors.

Si el director del Treball és exterior a l'Escola, hi haurà d'haver un professor de l'Escola que avaluï el Treball, l'avalador. El professor avalador té la responsabilitat de fer d'enllaç oficial en els tràmits que hi pugui haver entre les tres parts implicades: l'estudiant, el director i l'Escola.

Aprovació de la proposta

Dins d'un interval de temps raonable, la direcció de l'Escola resoldrà per escrit l'aprovació o denegació de la proposta d'un Treball de Final de Carrera que un estudiant hagi presentat degudament complimentada. L'estudiant podrà disposar d'una còpia registrada de la resolució de la proposta, que es podrà recollir a la secretaria acadèmica de la Universitat.

Entre la data d'aprovació de la proposta del Treball i la data de la defensa hi ha d'haver un interval de temps no inferior a tres mesos.

Oportunament, la direcció de l'Escola fixarà i farà públiques les dates límit per presentar propostes de Treballs de Final de Carrera per a cada convocatòria de cada curs acadèmic.

Matrícula del Treball de Final de Carrera

Per poder-se matricular del Treball de Final de Carrera, l'estudiant n'ha d'haver presentat la proposta i ha d'haver obtingut l'aprovació per part de la direcció de l'Escola. La matriculació del Treball requereix haver-se matriculat, prèviament o simultàniament, de totes les assignatures obligatòries i optatives del pla d'estudis de la seva carrera. Així mateix, cal haver-se matriculat, prèviament o simultàniament, de les corresponents assignatures vinculades al Treball de Final de Carrera segons l'especialitat d'enginyeria cursada.

En el moment de formalitzar la matrícula caldrà presentar la còpia de l'imprès de la proposta del Treball amb la resolució. La matrícula dóna dret a dues avaluacions del Treball durant un curs acadèmic, en les convocatòries de febrer i de juny, o bé en les convocatòries de juny i de setembre, segons que l'assignatura de Treball de Final de Carrera correspongui al 1r o al 2n quadrimestre. Si fossin necessàries matriculacions ulteriors, l'estudiant podrà sol·licitar els descomptes vigents a la Universitat de Vic.

L'estudiant podrà demanar un avançament de les dates oficials per defensar el seu Treball, sempre que en presenti una justificació mitjançant una instància adreçada a la direcció de l'Escola.

Confecció de la memòria

La realització del Treball de Final de Carrera es compon de dues parts ben diferenciades: el desenvolupament de les activitats per aconseguir els objectius del Treball i la redacció d'una memòria. El Treball pot comportar construir físicament un aparell, preparar un dispositiu, implementar un programa informàtic, dissenyar un muntatge, projectar un sistema, idear una simulació o, entre altres possibilitats, fer un estudi estrictament teòric. En tots els casos, però, s'haurà d'exposar en una memòria el procés d'elaboració del Treball i els resultats obtinguts. La memòria s'haurà d'escriure en qualsevol de les llengües oficials a Catalunya, o bé en anglès. Per poder redactar la memòria en una llengua diferent de les esmentades, caldrà presentar una sol·licitud especial mitjançant una instància i obtenir el vistiplau de la direcció de l'Escola abans de dipositar el Treball.

Cal tenir ben present que la memòria és l'única part del Treball que es conservarà indefinidament, en forma de document registrat a la biblioteca de l'Escola i d'accés públic. Per tant, el valor singular de la memòria comporta una redacció precisa i acurada, amb un nivell de presentació formal i de correcció lingüística propis d'uns estudis universitaris. Per facilitar la confecció de la memòria l'Escola ha fixat unes pautes, que l'estudiant haurà de recollir a la secretaria de l'Escola conjuntament amb l'imprès "Proposta de Treball de Final de Carrera".

Resum del Treball

Conjuntament amb la memòria s'haurà de presentar un resum del Treball. El resum ha de caber en una sola cara mecanografiada d'un full de format DIN A4, segons el model estàndard facilitat per l'Escola. En el resum es poden considerar quatre parts: context, objectius, procediments i conclusions (o resultats). El context, a vegades, pot ser opcional i se'n pot prescindir. En alguns casos, però, pot ser essencial presentar el context en el qual s'emmarca el Treball. El mateix es pot dir dels procediments utilitzats. En canvi, en el re-

sum sempre hi ha d'haver necessàriament els objectius del Treball, exposats de forma clara i concisa. Pel que fa a les conclusions (o resultats), segons el desenvolupament del Treball pot ser més o menys adequat de fer-ne una primera aproximació en el resum. És admissible, però, que en el resum no hi hagi cap comentari sobre les conclusions (o resultats).

Punts remarcables del resum del Treball:

- El resum ha de caber en una sola cara mecanografiada d'un full de format DIN A4, segons el model estàndard facilitat per l'Escola.
- El resum s'haurà d'escriure necessàriament en la llengua en què s'hagi redactat la memòria i en anglès.
- En cada exemplar enquadernat de la memòria hi ha d'haver el resum del Treball, en les dues primeres pàgines immediatament després de l'índex. En una pàgina ha d'estar escrit en la llengua en què s'hagi redactat la memòria, i en anglès en l'altra pàgina. El primer punt de l'índex de la memòria ha de correspondre al resum del Treball.
- Conjuntament amb la memòria s'haurà de dipositar *una separata del resum en un únic full de format DIN A4 i en un disquet*. En una cara del full hi haurà el resum en versió original, i en l'altra cara la versió en anglès. En el disquet hi haurà la còpia informàtica del resum en Word, en versió original i en anglès.

Dipòsit de la memòria del Treball de Final de Carrera

Per poder defensar i avaluar el Treball de Final de Carrera, és imprescindible estar-ne matriculat prèviament i dipositar tres exemplars de la memòria del Treball, degudament enquadernats, a la secretaria acadèmica de la Universitat, on seran registrats. En cada exemplar de la memòria hi haurà d'haver el corresponent resum. Després de dipositar el Treball comença el procés de constitució del tribunal que l'haurà d'avaluar.

Un cop dipositat el Treball, no podrà fer-s'hi cap modificació. En cas que l'estudiant, abans de fer la defensa, hi detecti alguna errada, vulgui fer-hi alguna esmena, o aportar-hi algun complement, el dia de la defensa podrà presentar als membres del tribunal un annex amb les rectificacions que cregui convenientes. El tribunal té potestat per acceptar o per rebutjar l'annex.

L'estudiant té el dret de dipositar el Treball sense la conformitat del seu director. Tanmateix, es dona per suposat que això ha de respondre a casos excepcionals i gens recomanables.

Per a cada curs acadèmic, la direcció de l'Escola farà públiques les dates que cal tenir en compte per dipositar els Treballs de Final de Carrera i fer la defensa dins de les convocatòries corresponents.

Tribunal per avaluar el Treball de Final de Carrera

Per avaluar el Treball es constituirà un tribunal format per tres membres: president, secretari i vocal. El president és el responsable del desenvolupament correcte de la sessió d'avaluació en la qual l'estudiant haurà de defensar el seu Treball. Els membres del tribunal, i un vocal suplent, seran nomenats pel coordinador dels Treballs de Final de Carrera a l'Escola.

Els membres que formin el tribunal hauran de tenir necessàriament una titulació acadèmica oficial i homologada d'un rang igual o superior a la titulació a la qual aspira l'estudiant que defensa el Treball. Com a mínim, un dels membres del tribunal ha de ser professor de l'Escola. El director del Treball pot formar part del tribunal. En cas d'haver-hi dos codirectors, es procurarà que només un d'ells en formi part.

El tribunal no es podrà constituir sense la concurrència dels seus tres membres. Si falta el president, el secretari actuarà com a president, el vocal com a secretari, i el vocal suplent s'incorporarà al tribunal. Si falta el secretari, el vocal actuarà de secretari i el vocal suplent s'incorporarà al tribunal.

Exposició i defensa del Treball

L'estudiant haurà de defensar el seu Treball davant el tribunal en un acte públic, en un espai adient de l'Escola i amb el suport de mitjans adequats per a una correcta exposició. En l'acte de defensa, l'estudiant haurà d'exposar els objectius del Treball, els procediments utilitzats i els resultats obtinguts. La defensa consta de dues parts: una primera part d'exposició teòrica d'una durada màxima de 30 minuts, i una part d'exposició pràctica de 30 minuts com a màxim. Si el Treball no conté part d'exposició pràctica, l'estudiant disposarà de 50 minuts per fer l'exposició que cregui convenient.

Quan el president hagi donat la paraula a l'estudiant per fer la primera part de la defensa del Treball, cap membre del tribunal no el pot interrompre fins que hagi completat l'exposició. En l'exposició pràctica, si n'hi ha, els membres del tribunal podran demanar aclariments a l'estudiant. Després de l'exposició total del Treball, els membres del tribunal podran procedir a un torn de preguntes a l'estudiant sobre el seu Treball, d'una durada màxima de 30 minuts. Finalment, el president del tribunal té la potestat de cedir la paraula a qualsevol persona present a l'acte que, tenint una titulació acadèmica oficial i homologada d'un rang igual o superior a la titulació a la qual aspira l'estudiant que defensa el Treball, vulgui fer alguna pregunta a l'estudiant.

A continuació, el tribunal es reunirà a porta tancada per deliberar. Si el director del Treball no forma part del tribunal però és present en l'acte de defensa, el president el convidarà a participar en la deliberació amb veu però sense vot. En cas d'haver-hi dos codirectors, l'oferiment del president serà extensiu per a tots dos. Els membres del tribunal procuraran qualificar el Treball amb un acord de consens. En cas de discrepància, es procedirà a votació, i el resultat serà vinculant per a tots els membres del tribunal. Això no obstant, qualsevol membre del tribunal podrà fer les observacions que cregui convenientes en el full d'observacions de la documentació oficial per avaluar el Treball.

En el cas que el director, o els codirectors, no formessin part del tribunal i es cregués convenient de puntuar algun aspecte del Treball, el director, o els codirectors, podran fer les remarques que creguin pertinents en el full d'observacions.

Després de deliberar, tot seguit el tribunal farà pública la resolució, i complimentarà els tràmits administratius necessaris perquè, posteriorment, es pugui recollir a la secretaria de l'Escola la documentació que acredita l'avaluació.

Propietat del Treball de Final de Carrera

Dels tres exemplars de la memòria del Treball dipositats, un formarà part de la biblioteca de l'Escola, un altre serà per al director del Treball, i el tercer la secretaria de l'Escola el retornarà a l'estudiant.

El Treball de Final de Carrera és propietat de l'estudiant que el presenta. La propietat pot ser compartida o cedida a altres persones físiques o jurídiques, sempre que aquesta circumstància consti de forma expressa per escrit. L'Escola es reserva el dret d'utilització interna del Treball, amb el compromís de citar-ne obligatòriament l'autor. Per a la utilització o reproducció externa d'un Treball caldrà una autorització expressa per escrit del propietari, o dels propietaris, si fa al cas. La consulta del Treball a la biblioteca de l'Escola serà d'accés públic.

Treballs de Final de Carrera realitzats en conveni amb altres universitats

Si el Treball de Final de Carrera es fa en conveni amb una altra universitat, els tràmits de la proposta i de la matrícula han de seguir el mateix procés que els Treballs realitzats a la Universitat de Vic. Abans de tramitar

les gestions administratives i acadèmiques amb la universitat forana, cal fer la matrícula del Treball a la universitat pròpia.

En aquest cas, és imprescindible que un professor de l'Escola faci d'avalador. El professor avalador té la responsabilitat de fer d'enllaç oficial en els tràmits acadèmics i administratius que hi pugui haver entre les tres parts implicades en el Treball: l'estudiant, l'Escola i la universitat forana. Així, el professor avalador estarà en contacte amb la secretaria acadèmica de la Universitat i, si fa al cas, amb la persona responsable de les relacions internacionals de l'Escola, per tal que es complimenti la documentació requerida per les dues universitats en conveni de cooperació. Per a l'avaluació del Treball, l'estudiant podrà escollir entre dues opcions: fer-ne la defensa a la universitat forana o bé defensar-lo a l'Escola.

Si l'avaluació és en una universitat forana que es regeix pel sistema europeu de transferència de crèdits, l'*European Credits Transfer System* (ECTS), la qualificació obtinguda, amb la corresponent certificació oficial, serà reconeguda automàticament per la Universitat de Vic. Si no és així, caldrà fer els tràmits necessaris per reconèixer i homologar el Treball segons els acords fixats en el conveni entre les dues universitats. Dos exemplars de la memòria del Treball, *amb els resums corresponents*, s'hauran de dipositar a la nostra universitat. Un exemplar serà per a la biblioteca de l'Escola i l'altre per al professor avalador. El resum s'haurà d'escriure necessàriament en la llengua en què s'hagi redactat la memòria i en anglès, i s'haurà d'ajustar a les indicacions exposades en aquest document sobre les característiques generals que ha de tenir el resum del Treball.

Si l'estudiant vol defensar el seu Treball a l'Escola, haurà de seguir el procediment normal.

Recomanacions de matrícula

Per cursar l'assignatura:	Es recomana haver cursat:
Tecnologies Industrials II (2n curs)	Tecnologies Industrials I (1r curs)
Disseny, Planificació i Gestió de Sistemes Productius i Logístics (2n curs)	Mètodes Quantitatius d'Organització Industrial (1r curs)
Tecnologies de la Informació i la Comunicació (2n curs)	Sist. d'Inform. per a la Gestió (1r curs)
Mètodes Quantitatius d'Organit. Industrial (1r curs/1r quadrim.)	Estadística Industrial (1r curs/1r quadr.)

Programes de les assignatures obligatòries de primer curs

Mètodes Quantitatius d'Organització Industrial

PROFESSORS: Carles TORRES i FEIXAS
Joan Anton CASTEJÓN i FERNÁNDEZ

OBJECTIUS:

Donar a l'estudiant les eines per poder modelitzar problemes típics d'organització industrial, resoldre'ls i determinar les solucions òptimes en cada situació. S'estudiaran els sistemes d'ajut a la presa de decisions quantitatives amb l'ús de models i suport informàtic.

PROGRAMA:

Mòdul 1: Introducció a la programació lineal

- 1.1. Models matemàtics d'investigació operativa
- 1.2. Optimització
- 1.3. Formulació de programes lineals
- 1.4. Solució gràfica d'un programa lineal
- 1.5. Anàlisi gràfica de sensibilitat

Mòdul 2: Resolució de programes lineals

- 2.1. Introducció
- 2.2. Solucions bàsiques
- 2.3. Forma estàndard d'un programa lineal
- 2.4. Variables artificials
- 2.5. Resolució de programes lineals mitjançant l'algorisme del SIMPLEX
- 2.6. Mètode de les dues fases
- 2.7. Mètode del SIMPLEX Revisat
- 2.8. Implantació del mètode SIMPLEX

Mòdul 3: Modificacions de programes lineals

- 3.1. Dualitat en programació lineal
- 3.2. Relacions de dualitat
- 3.3. Lectura de la solució Dual en la taula òptima del programa Primal
- 3.4. Interpretació econòmica de la solució Dual
- 3.5. Anàlisi de sensibilitat

Mòdul 4: Programació lineal entera

- 4.1. Introducció
- 4.2. Algorisme d'Enumeració i Aproximació
- 4.3. Algorisme de Ramificació i Acotació
- 4.4. Programació entera mixta
- 4.5. Programació 0-1

Segon quadrimestre

Mòdul 5: Gestió de sistemes de cues. Elements de teoria de cues

- 5.1. Origen i aplicacions de la teoria de cues
- 5.2. Costos associats a un sistema de cues
- 5.3. Objectius de la gestió de sistemes de cues
- 5.4. Estructura bàsica d'un sistema de cues

- 5.5. La distribució de Poisson
- 5.6. La distribució exponencial
- 5.7. Nomenclatura de las mesures i paràmetres de funcionament en un sistema de cues
- 5.8. Denominació dels problemes de Teoria de cues. Notació de Kendall
- 5.9. Període transitori i estat estacionari

Mòdul 6: Gestió de sistemes de cues. Aplicació dels models de teoria de cues

- 6.1. Cues determinístiques.
- 6.2. Cues M/M/1
- 6.3. Cues M/M/C
- 6.4. Cues M/G/1
- 6.5. Cues M/D/1
- 6.6. Altres models de cues

Mòdul 7: Sèries temporals. Conceptes bàsics

- 7.1. Concepte de sèries temporals
- 7.2. Informació continguda en una sèrie temporal
- 7.3. Magnituds estoc i magnituds flux
- 7.4. Homogeneïtzació de les dades
- 7.5. Representació gràfica
- 7.6. Notació a utilitzar per a representar una sèrie temporal
- 7.7. Components d'una sèrie temporal
- 7.8. Formes de combinar les components
- 7.9. Mitjanes mòbils

Mòdul 8: Sèries temporals. Anàlisi clàssica

- 8.1. Anàlisi de la tendència
- 8.2. Anàlisi de l'estacionalitat

Mòdul 9: Sèries temporals. Anàlisi moderna.

- 9.1. Models "naive" o ingenus
- 9.2. Models de mitjanes mòbils
- 9.3. Models d'allisat

AVALUACIÓ:

L'avaluació es farà mitjançant proves teòriques i pràctiques que es realitzaran al llarg del curs.

Durant el primer quadrimestre s'avaluaran els temes 1 a 4 i la nota resultant representarà el 50% de la nota de l'assignatura. Durant el segon quadrimestre s'avaluaran els temes 5 a 9. L'examen del juny serà només del segon quadrimestre. La nota resultant representarà el 50% restant de l'assignatura. Aquesta mitjana només es podrà fer si les notes de cadascun dels quadrimestres superen o igualen els 3'5 punts. En el cas en que l'assignatura no resultés aprovada mitjançant aquesta avaluació contínua durant el curs, es tindrà una altra oportunitat al setembre en la qual es podrà conservar la nota del quadrimestre aprovat, si és el cas, de manera que l'estudiant només s'haurà d'examinar del quadrimestre suspès.

BIBLIOGRAFIA:

- Bazaraa, M.S., Jarvis, J.J. *Programación lineal y flujo de redes*. Mèxic: Limusa, 1986
- Prawda, J. *Métodos y modelos de investigación de operaciones*. Mèxic: Limusa, 1996.
- Ríos, S. *Investigación Operativa. Optimización*. Madrid: Editorial Centro de Estudios Ramon Areces, 1988.
- Hillier-Lieberman. *Investigación de operaciones*. Mèxic: McGraw-Hill, 2002.
- Winston. *Investigación de operaciones, aplicaciones y algoritmos*. Mèxic: Grupo Editorial Iberoamérica, 1994.
- Corominas, A.; et. al. *Métodes Quantitatius d'Organització Industrial. Problemes no lineals*. Barcelona: UPC, 1997.
- Camacho, A. *Principios de investigación de operaciones para contaduría y administración*. Ed. Thomson, 1997.

Tecnologies Industrials I

PROFESSOR: Josep PRAT i AYATS

OBJECTIUS:

Acostar l'estudiant als principis físics i tècnics d'aquestes tecnologies que permeten a l'enginyer participar activament en equips de treballs especialitzats per tal d'implementar, millorar o utilitzar processos industrials.

Presentem les diferents tecnologies seguint el programa oficial de l'assignatura i, alhora, un cert ordre de continuïtat en l'exposició. Fem més èmfasi en aquelles tecnologies considerades gairabé comunes a la major part dels processos. Hem defugit incloure temes massa especialitzats més propis de la tasca enginyeril de cada dia en un lloc de treball ben determinat i sense oblidar que l'exposició d'alguns dels processos esmentats en l'assignatura es complementa en altres assignatures de la carrera, i d'una manera especial a Tecnologies-II

PROGRAMA:

1. El Sistema Elèctric de Potència
  - 1.1. Producció, transport i subministrament d'electricitat
  - 1.2. La xarxa trifàsica. Tensions, corrents i potències en un sistema trifàsic
  - 1.3. Mesura de Potències en sistemes equilibrats i desequilibrats
  - 1.4. Subministrament d'Energia Elèctrica
  - 1.5. Línies per al transport de potència: paràmetres
  - 1.6. Transformadors monofàsics
  - 1.7. Utilització de transformadors de potència trifàsics
  - 1.8. Altres connexions per a transformadors de potència
  - 1.9. Transformadors de mesura
  - 1.10. Obra: construcció de la caseta del transformador
  - 1.11. El mètode del tant per u.
2. Cables i conductors per al transport d'energia
  - 2.1. Conductors rígids i flexibles
  - 2.2. Aïllament: termoplàstics, termoestables, paper impregnat
  - 2.3. Armadures i cobertes
  - 2.4. Característiques elèctriques dels cables
  - 2.5. Maquinària per a la fabricació de conductors elèctrics aïllats
  - 2.6. Proteccions: seguretat bàsica contra el risc elèctric
3. Màquines elèctriques
  - 3.1. Màquines elèctriques rotatives
  - 3.2. Circuit magnètic
  - 3.3. Circuit elèctric
  - 3.4. Circuit mecànic
  - 3.5. Circuit tèrmic
4. Màquines eines
  - 4.1. Fundició
  - 4.2. Conformació per deformació i tall
  - 4.3. Treballs amb xapa
  - 4.4. Soldadura
  - 4.5. Arrancada de ferritja
  - 4.6. Rectificat i abrasius

5. Mecanismes de lleves
  - 5.1. Classificació dels mecanismes de lleva
  - 5.2. La lleva d'excèntrica
  - 5.3. La lleva d'arcs de cercle
  - 5.4. La lleva de Bernstein
  - 5.5. Obtenció del perfil de la lleva
  - 5.6. Velocitat de lliscament en el contacte lleva-palpador
6. Toleràncies i ajustatges
  - 6.1. Ajustatge
  - 6.2. Tolerància
  - 6.3. Sistema de toleràncies ISO
  - 6.4. Ajustatges
  - 6.5. Influència de la temperatura en els ajustatges
7. Materials
  - 7.1. Llista de materials
  - 7.2. Procés de solidificació
  - 7.3. Tractaments tèrmics
  - 7.4. Tractaments tèrmics dels acers
  - 7.5. Materials plàstics: tècniques de transformació
8. Hidràulica
  - 8.1. Pèrdues de càrrega lineals i singulars
  - 8.2. Punt de funcionament d'una instal·lació hidràulica
  - 8.3. Cop d'Ariet
  - 8.4. Cavitació: càrrega neta absoluta d'aspiració
  - 8.5. Turbomàquines: velocitat específica

AVALUACIÓ:

L'assignatura es pot superar a partir de la prova ordinària o de la prova extraordinària.

Prova ordinària: Consta de dos exàmens. La nota final és una mitjana dels dos exàmens, sense que calgui arribar en cap d'ells a una nota de tall per tal de computar-ne la mitjana. La no superació de l'assignatura en la prova ordinària implica presentar-se de la totalitat del programa a la prova extraordinària (no es guarden notes).

Examen de febrer: únicament és un examen de tecnologia elèctrica (mòduls 1-2-3)

Examen de juny: únicament és un examen de tecnologia mecànica (mòduls 4-5-6-7-8)

Prova extraordinària: Consta d'un únic examen. Tindrà lloc durant el mes de setembre, i s'examinarà la totalitat de l'assignatura (mòduls 1 al 8), tant de teoria com de problemes.

Eventualment es poden organitzar activitats, fora d'hores de classe, prèvia consulta amb el professor de l'assignatura. Cada estudiant pot organitzar activitats una sola vegada durant el curs. Obtindrà una bonificació del 5% si han assistit a aquesta activitat menys de 10 estudiants, del 7% si han assistit entre 10 i 15 estudiants, i del 10% si n'hi han assistit 16 o més.

BIBLIOGRAFIA:

Ras, E. *Teoría de Líneas eléctricas*. Barcelona: Marcombo

Ras, E. *Transformadores*. Barcelona: Marcombo

Sanjurjo Navarro *Máquinas Eléctricas*. Madrid: McGraw Hill

Lasheras, José M. *Tecnología Mecánica y Metrotecnica*. Donostiarra

Norton, Robert *Diseño de Maquinaria*. McGraw-Hill

Smith, William *Fundamentos de la ciencia e Ingeniería de materiales*. McGraw-Hill

Mataix, Claudio *Mecánica de Fluidos y Máquinas Hidráulicas*. Del Castillo

Gestió de l'Empresa

PROFESSORA: Alejandra ARAMAYO GARCÍA

OBJECTIUS:

- Donar una visió general de l'empresa per, posteriorment, poder aprofundir en altres matèries del currículum.
- Introduir l'estudiant en els conceptes, llenguatge i terminologia de les ciències econòmiques a l'empresa.
- Facilitar eines de treball per gestionar l'empresa.

PROGRAMA:

1. Introducció al anàlisi de l'empresa.
  - 1.1 Conceptes preliminars.
  - 1.2 L'empresa des de la perspectiva macroeconòmica.
  - 1.3 L'empresa des de la perspectiva interna.
  - 1.4 L'empresa: un sistema complex.
2. L'empresa i el seu entorn
  - 2.1 Entorn global. La globalització de l'activitat empresarial.
  - 2.2 Anàlisi de l'entorn general. Macroentorn.
  - 2.3 Anàlisi de l'entorn específic. Microentorn.
  - 2.4 El marc competitiu.
  - 2.5 Formes de desenvolupament de l'empresa.
3. Empresari i funció directiva.
  - 3.1 Empresari, característiques.
  - 3.2 Els objectius de l'empresa. Creació de Valor
  - 3.3 Funcions directives.
  - 3.4 Decisions empresarials. Ambients de Decisió.
4. El màrqueting en l'empresa.
  - 4.1 Concepte i funcions del màrqueting.
  - 4.2 Màrqueting estratègic.
  - 4.3 Investigació de mercat. Segmentació. Posicionament.
  - 4.4 Màrqueting operatiu.
  - 4.5 Eines de màrqueting mix.
  - 4.6 Execució i control de l'esforç de màrqueting.
5. La funció de producció.
  - 5.1 Tipus de sistemes de producció.
  - 5.2 Disseny del procés productiu
  - 5.3 Planificació del sistema productiu.
  - 5.4 Control del sistema productiu.
6. Decisions financeres a l'empresa.
  - 6.1 Elements de planificació financera.
  - 6.2 Estructura economicofinancera.
  - 6.3 Decisions d'inversió.
  - 6.4 Decisions de finançament.

AVALUACIÓ:

L'avaluació serà continuada mitjançant exercicis, treballs individuals d'aplicació de conceptes i dos exàmens parcials.

BIBLIOGRAFIA:

- Bueno Campos, E. *Curso básico de economía de la empresa*. Madrid: Pirámide, 1993.
- Cuatrecasas Arbós, Lluís *Organización y Gestión de la Producción en la Empresa Actual*. Centografico, 1994.
- Cuervo García, A. *Administración de empresas*. Civitas, 1994.
- Domínguez Machuca, J.A. *Dirección de operaciones: aspectos tácticos y operativos*. McGraw-Hill, 1995.
- Fabre, R. (1993) *Selecció d'Inversions. Procés d'informació i decisió*. Vic: Eumo Editorial.
- Fernández Sánchez, E. i altres *Dirección de la producción*. Civitas, 1993.
- Kotler Philip; Cámara D.; Grande I.; Ignacio Cruz *Dirección de Marketing*. Prentice Hall, 2000.
- Mintzberg H.; Quinn J.B.; Ghoshal S. *El proceso estratégico*. Prentice Hall, 1999.
- Pérez Gorostegui *Economía de la empresa: Introducción*. Centro de Estudios Ramón Areces.
- Serra Ramoneda, A. *La empresa, análisis económico*. Barcelona: Labor, 1993.
- Tarragó Sabaté, F. *Fundamentos de Economía de la Empresa*. Hispanoamericana, 1989.

Estadística Industrial

PROFESSORA: Malu CALLE i ROSINGANA

OBJECTIUS:

Introduir els mètodes estadístics de tractament de dades més utilitzats a la indústria com a eines per a la manipulació de la informació i l'ajuda en la gestió i la presa de decisions. Es pretén donar un enfocament de l'assignatura molt pròxim a les necessitats reals de les empreses.

Per assolir aquests objectius es donarà un pes molt important a la pràctica. Es plantejaran diversos casos pràctics que donaran lloc a la possibilitat d'introduir els corresponents mètodes estadístics de forma natural. Molt sovint l'estudi final dels casos plantejats caldrà fer-lo mitjançant la utilització d'alguns paquets informàtics.

PROGRAMA:

1. Introducció. El paper de l'estadística en la millora de la qualitat.
2. Tècniques estadístiques per a l'anàlisi de la informació i la presa de decisions.
  - 2.1 Anàlisi exploratòria de dades.
  - 2.2 Ajust de models probabilístics.
  - 2.3 Control estadístic de la qualitat. Cartes de control.
  - 2.4 Detecció de problemes: Diagrames de Pareto i diagrames de causa-efecte de Ishikawa.
3. Fiabilitat Industrial
  - 3.1 Fiabilitat amb taxa de fallada constant.
  - 3.2. El model de Weibrell
  - 3.3. Fiabilitat de sistemes
  - 3.4 Proves de vida accelerada.
4. Anàlisi de regressió
  - 4.1 Models de regressió lineal simple.
  - 4.2 Models de regressió lineal múltiple.
  - 4.3 Models de superfície de resposta.
5. Disseny d'experiments.
  - 5.1 Dissenys factorials a 2 nivells
  - 5.2 Dissenys factorials fraccionals
  - 5.3. Ajustament de la superfície de resposta
6. Sèries temporals. Aplicacions al control i la previsió.

AVALUACIÓ:

Es farà un seguiment individual de cada estudiant durant el quadrimestre, bé en forma de participació activa a classe o amb memòries de pràctiques. També al llarg del quadrimestre es mesurarà mitjançant alguns controls el domini de l'assignatura adquirit per l'alumne.

BIBLIOGRAFIA:

- Prat, A. i altres. *Métodos estadísticos. Control y mejora de la calidad*. Barcelona: Edicions UPC, 1997. ISBN-8483012227
- V. Hogg i J. Ledolter. *Applied Statistics for Engineers and Physical Scientists*. Maxwell Macmillan Int. Editions, 1992
- Brewer, R.F. *Desing of Esperiments for Process Improvement and Quality Assurance*. Engineers in Business Series, 1996. ISBN- 0898061652

Leitnaker, M.G. *The Power of Statistical Thinking: Improving Industrial Processes*. Engineering Process Improvement Series, 1995. ISBN- 0201633906

Kitsos, C. P. *Industrial Statistics*, 1997. ISBN- 3790810428

Drain, D. *Statistical Methods for Industrial Process Control*. Chapman and Hall, Solid State Science and Engineering Series, 1997.

Gómez, G. i Canela, M.A. *Fiabilidad Industrial*. Barcelona: UPC.

Ansell, J.I. i Phillips, M.J. *Practical Methods for Reliability Data Analysis*, 1994. ISBN- 019853664X

Box, E.P.; Hunter, W.G. i Hunter. J.S. *Estadística para investigadores*. Barcelona: Reverté.

Box, G. i Jenkins, G. *Time Series Analysis Forecasting and Control*, Prentice Hall, 1994.

Direcció Financera

PROFESSOR: Jesús VINYES i VILA

OBJECTIUS:

Presentar als estudiants quines són les funcions pròpies del departament financer d'una empresa i com es duen a terme. Així, per una banda s'analitzaran totes les possibilitats de finançament, comentant els avantatges i inconvenients de cada una, mentre que per l'altre s'analitzaran els diferents projectes d'inversió i es seleccionaran els més interessants per a l'empresa. Finalment es farà referència a altres tasques relacionades amb la gestió financera de l'empresa, com per exemple les relacionades amb la gestió de la tresoreria.

PROGRAMA:

Tema 1. Introducció a la Direcció Financera

- 1.1. Direcció Financera i Funcions del Director Financer.
- 1.2. La Inversió i el Finançament.
- 1.3. Anàlisi Financer.
  - 1.3.1. Els Estats Financers.
  - 1.3.2. Estructura Econòmica i Financera de l'Empresa.
  - 1.3.3. Anàlisi de la Situació Financera.

Tema 2. Finançament Empresarial

- 2.0. Elements de Valoració Financera.
  - 2.0.1. El Perquè d'aquest Apartat.
  - 2.0.2. La Influència del Temps en la Valoració.
  - 2.0.3. Lleis Financeres de Valoració.
- 2.1. Finançament Intern.
  - 2.1.1. Concepte.
  - 2.1.2. Beneficis Retinguts.
  - 2.1.3. Amortització Econòmica.
- 2.2. Finançament Extern.
  - 2.2.1. Finançament Aliè.

Tema 3. Planificació Financera.

- 3.1 Aproximacions a la Planificació.
  - 3.1.1. Introducció a la Planificació.
  - 3.1.2. Concepte de Planificació Financera.
  - 3.1.3. El Pla Financer a Llarg Termini.
- 3.2. Estats Financers Previsionals.
  - 3.2.1. Compte de Resultats Previsional.
  - 3.2.2. Pressupost de Tresoreria.
  - 3.2.3. Balanç de Situació Final Previsional

Tema 4. Anàlisi i Selecció d'Inversions.

- 4.1. Introducció.
- 4.2. Projectes d'Inversió.
- 4.3. Projectes de Finançament.
  - 4.3.1. Projectes de Finançament Aliè.
  - 4.3.2. Projecte de Finançament Propi.
- 4.4. Projectes Agregats.
- 4.5. Càlcul del Cost de Capital.
  - 4.5.1. Càlcul del Cost de Capital d'un Projecte de Finançament Aliè.

- 4.5.2. Càlcul del Cost de Capital d'un Projecte de Finançament Propi.
- 4.5.3. Càlcul del Cost de Capital d'un Projecte de Finançament Conjunt.
- 4.5.4. Càlcul Manual del Cost de Capital.
- 4.6. Criteris de Selecció d'Inversions.
  - 4.6.1. El Valor Actual Net (VAN).
  - 4.6.2. El Valor Final Net (VFN).
  - 4.6.3. La Taxa Interna de Rendibilitat (TIR).
  - 4.6.4. El Termini de Recuperació (Payback).
- 4.7. Anàlisi de Sensibilitat.
  - 4.7.1. Anàlisi de Sensibilitat del VAN.
  - 4.7.2. Anàlisi de Sensibilitat de la TIR.
  - 4.7.3. Anàlisi de Sensibilitat del VFN.

METODOLOGIA:

El contingut teòric de les diferents matèries que componen el programa serà explicat a l'inici de cada tema. Per a l'estudi d'aquells apartats més descriptius els estudiants podran disposar d'apunts fotocopiats; per a aquells altres més pràctics hauran de prendre apunts o bé seguir algun dels llibres recomanats en la bibliografia. Al final de cada tema els fonaments teòrics seran complementats amb una gran varietat d'exercicis pràctics.

AVALUACIÓ:

Els estudiants podran escollir entre la realització de dos exàmens parcials, amb un valor de 5 punts cada un, o bé fer un examen final.

BIBLIOGRAFIA:

- Amat, J. *Planificació financiera*. Barcelona: Gestió 2000, 1992 (2 ed).
- Amat, Oriol *Análisis Económico-Financiero*. Barcelona: Gestió 2000, (3 ed). 1995.
- Arroyo, A.; Prat, M. *Dirección Financiera*. Bilbao: Deusto, 1993.
- Borrell, M.; Crespi, R. *Dirección financiera de l'empresa*. Barcelona: Ariel, 1993.
- Brealey, R.; Myers, S.; Marcus, A. *Principios de dirección financiera*. Madrid: McGraw-Hill, 1996.
- Brealey, R. ; Myers, S. *Fundamentos de financiación empresarial*. Madrid: McGraw-Hill, 1995 (3 ed).
- Duran, Juan José *Economía i dirección financiera de la empresa*. Madrid: Pirámide, 1992.
- Fabozzi, F.J. ; Modigliani, F. ; Ferri, F.G. *Mercados e Instituciones Financieras* Mèxic: Prentice Hall, 1996.
- Fabre, Ramon *Selecció d'Inversions*. Vic: Eumo Editorial, 1993.
- Fernández, Matilde *Dirección Financiera de la Empresa*. Madrid: Pirámide, (2a ed.) 1992.
- Ferruz, Luis *Dirección Financiera*. Barcelona: Gestión 2000, 1994.
- Gómez Bezares, Fernando *Dirección financiera (teoría y aplicaciones)*. Bilbao: Desclée de Brouwer (2a ed.) 1991.
- Gomez Bezares, Fernando *Gestión de Carteras*. Bilbao: Desclée de Brouwer (2a ed.) 2000.
- Instituto Español de Analistas Financieros. *Curso de bolsa mercados financieros*. Barcelona: Ariel, 1998.
- Mascareñas, J.; Cachon, J.E. *Activos i Mercados Financieros. Las Acciones*. Madrid: Pirámide, 1996.
- Mascareñas, J.; López J. *Renta fija y Fondos de Inversión*. Madrid: Pirámide.
- Moyer, R.C.; McGuigan, J.; Kretlow, W. *Administración financiera contemporánea*. Madrid: Paraninfo (1a ed.), 2000.
- Parejo, J.A.; Cuervo, Á.; Calvo, A.; Rodríguez Saiz, L. *Manual de Sistema Financiero Español*. Barcelona: Ariel.
- Suárez Suárez, Andrés *Decisiones óptimas de inversión i financiación en la empresa*. Madrid: Pirámide, 1995. (17a ed).
- Urias Valiente, J. *Análisis de Estados Financieros*. Madrid: McGraw-Hill, 1992.

Automatització de Processos Industrials

PROFESSORS: Moisès SERRA i SERRA
Juli ORDEIX i RIGO

OBJECTIUS:

La competitivitat ha esdevingut un repte per a la indústria que fa imprescindible, en molts casos, l'automatització dels sistemes productius, per tal d'assegurar la qualitat, l'augment de producció, la disminució de costos i l'augment de la seguretat.

El curs pretén donar una visió global de l'automatització industrial per tal que l'estudiant estigui capacitat per:

- Conèixer les diferents tecnologies emprades en els sistemes d'automatització i els elements principals aplicats a la indústria (detectors, actuadors, controladors ...).
- Avaluar les alternatives d'un sistema productiu susceptible d'ésser automatitzat. Producció mitjançant cèl·lules flexibles.

PROGRAMA:

Capítol I: Introducció a l'automatització de processos industrials.

1. Conceptes d'electrònica i control per a l'automatització.
Tipus de senyals. Codificació digital. Dispositius electrònics bàsics. Conversió analògica-digital (A/D).
Conversió digital-analògica (D/A). Interfícies de senyals. Sistemes de control.

Capítol II: Equips i dispositius bàsics per a l'automatització.

2. Introducció a l'automatització industrial.
Estructura i components. Automatismes cablejats i programables. Normes internacionals i estatals.
Grau de protecció.
3. Detectores industrials.
Característiques. Tipus de detectors: Final de carrera, proximitat, posició, velocitat, acceleració, temperatura i pressió.
4. Actuadors industrials.
Accionaments elèctrics, pneumàtics i oleohidràulics.
5. L'autòmat programable (PLC).
Arquitectura interna i externa. Cicle de funcionament. Entrades i sortides. Autòmats existents al mercat. Programació i metodologies.
6. Programació d'autòmats OMRON.
Panorama i característiques. Estructura de dades de l'autòmat CQM1. Modes de funcionament. Programació en diagrama de contactes. Repertori d'instruccions.
7. Programació d'autòmats Telemecanique.
Característiques dels autòmats TSX micro. Estructura de dades. Memòria de l'usuari. Modes de funcionament. Estructura multitasca i d'una aplicació. Programació en diagrama de contactes. Repertori d'instruccions.

BIBLIOGRAFIA:

- Balcells, J. Romeral, J.L. *Autómatas programables*. Barcelona: Marcombo, 1997.
- Bolton, W. *Mecatrónica: Sistemas de control electrónico en ingeniería mecánica y eléctrica*. Barcelona: Marcombo, 2001.
- Creus, A. *Instrumentació Industrial*. Barcelona: Marcombo. 6a. ed., 1997.
- Lewis P. H., Chang Yang. *Sistemas de control en ingeniería*. Madrid: Prentice Hall, 1999.
- Ogata, K. *Ingeniería de control moderna*. Mèxic: Prentice Hall, 1993.
- Automática e Instrumentación*. Barcelona: Cetisa i Boixareu Editores, publicació mensual.

Organització del Treball i Factor Humà

PROFESSORS: Ramon FABRE i VERNEDES
Jaume Miquel MARCH i AMENGUAL

OBJECTIUS:

La primera part de l'assignatura es dedica a donar una visió de l'estratègia empresarial i té els següents objectius:

1. Definir un marc d'anàlisi que ens permeti trobar la informació necessària per abordar el procés estratègic.
2. Analitzar les alternatives estratègiques bàsiques a partir de les quals l'empresa configura la seva viabilitat a llarg termini.
3. Plantejar el procés d'elecció estratègica en base a les alternatives estratègiques i als condicionats organitzatius que es desenvolupen a la segona part de l'assignatura.
4. En base a un cas pràctic i a articles d'autors de prestigi, desenvolupar un procés de discussió i opinió que permeti el treball.

La segona part de l'assignatura, que anomenem suport a l'estratègia (Recursos Humans RRHH), té aquests objectius:

1. Veure les principals escoles de pensament organitzatiu.
2. Introduir l'estudiant en la funció de gestió de persones i veure com afecta el desenvolupament i la consecució dels objectius empresarials.
3. Donar un visió general del comportament humà.
4. Desenvolupar les habilitats personals que s'han de tenir per gestionar adequadament els RRHH.
5. Veure les funcions dels equips de gestió de persones i les seves estratègies.

PLA DE TREBALL i AVALUACIÓ:

L'assignatura estarà formada per classes teòriques i pràctiques. Cada part aconsegueix un dels objectius generals. L'avaluació es basarà en un treball d'estratègia d'empresa i un examen teòric.

CONTINGUT:

1. L'empresa i el mercat com a mecanismes d'assignació
  - 1.1 Assignació de recursos
  - 1.2 El mercat com a mecanisme d'assignació
  - 1.3 L'empresa com a mecanisme d'assignació
2. La formulació del pla estratègic
  - 2.1 Els objectius empresarials
  - 2.2 Estratègies genèriques
  - 2.3 Estratègies específiques
3. Implementació estratègica I (teories de l'organització)
  - 3.1 Els primers precursors
  - 3.2 Tendència estructural
  - 3.3 Tendència del factor humà
  - 3.4 Teories integratives
  - 3.5 Autors de transició i conclusions
4. Implementació estratègica II (disseny estratègic)
  - 4.1. Anàlisi de las organitzacions
  - 4.2. L'aprenentatge

- 4.3. Els RRHH del segle XXI
- 4.4. Eines dels RRHH
- 4.5. Problemes dels RRHH
- 4.6. Els bons i els mals directius
- 4.7. El treball en el segle XIX
- 4.8. Els estudis de Hawthorne
- 4.9. McGregor: La teoria X/Y
- 4.10. La motivació
- 4.11. El lideratge
- 4.12. Comunicació
- 4.13. La cultura organitzativa
- 4.14. Per què utilitzar equips?

BIBLIOGRAFIA:

- Baglioni, Guido i Crouch, Colin *Las Relaciones laborales en Europa el desafío de la flexibilidad* Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1992.
- Banc Mundial *Informe sobre el desarrollo mundial* Washington: Banco Mundial, 1978-.
- Bonazzi, Giuseppe *Història del pensament organitzatiu* Vic: Eumo Editorial, 1994.
- Borderías, Cristina; Carrasco, Cristina i Alemany, Carmen *Las Mujeres y el trabajo rupturas conceptuales* Barcelona: Icaria, 1994.
- Burawoy Michael *El consentimiento en la producción los cambios del proceso productivo en el capitalismo monopolista* Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1989.
- Carrasco, Cristina *El trabajo doméstico y la reproducción social* Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales. Instituto de la Mujer, 1991.
- Castel, Robert *Las Metamorfosis de la cuestión social una crónica del salariado* Buenos Aires: Paidós. 1997.
- Castells Manuel *Tecnópolis del mundo la formación de los complejos industriales del siglo XXI* Madrid: Alianza Editorial, 1994.
- Castells, Manuel *La Era de la información economía, sociedad y cultura* Madrid: Alianza, 1997-1998.
- Finkel, Lucila *La organización social del trabajo* Madrid: Pirámide, 1994.
- Lucas, Antonio *La Participación en el trabajo el futuro del trabajo humano*. Buenos Aires: Lumen, 1995.
- Miguélez, Fausto i Prieto, Carlos *Las Relaciones de empleo en España* Madrid: Siglo XXI, 1999.
- Mingione, Enzo *Las sociedades fragmentadas una sociología de la vida económica más allá del paradigma del mercado* Madrid: Centro de Publicaciones. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1993.
- Morgan, G. *Imágenes de la organización* Madrid: RA-MA, 1990.
- Navarro, Vicenç *Globalización económica, poder político y estado del bienestar* Barcelona: Ariel, 2000.
- Petras, James F. *El Informe Petras* Hondarribia: Hiru DL. 1999.
- Programa de Naciones Unidas para el Desarrollo *Informe sobre el desarrollo humano* Madrid: Mundi-Prensa, 1990.

RECURSOS A INTERNET:

- Institut d'Estadística de Catalunya
- Instituto Nacional de Estadística¹
- Observatori sobre el Desenvolupament Social
- Observatori Europeu de les Relacions Laborals
- Organització Internacional del Treball
- Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic
- Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament

¹ Conexions directes amb servidors estadístics de tot el món

Sistemes d'Informació per a la Gestió

PROFESSOR: Jaume VILA i SERRA

OBJECTIUS:

Les empreses disposen de sistemes d'informació automatitzats amb els quals els enginyers treballen contínuament. L'enginyer en organització industrial ha de saber quins tipus de sistemes existeixen i entendre el funcionament dels més rellevants, així com de la tecnologia que fa possible la comunicació entre ells. Ha de conèixer els conceptes més importants sobre els sistemes d'informació i sobre les tecnologies de la informació tant per utilitzar-los directament com per relacionar-se amb els responsables de sistemes.

PROGRAMA:

1. INTRODUCCIÓ ALS SISTEMES D'INFORMACIÓ

- 1.1. Informació, dades, coneixement.
- 1.2. Sistemes i tecnologies de la informació
  - 1.2.1 Sistemes d'informació
  - 1.2.2 Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)
- 1.3. Tipus de sistemes d'informació:
  - 1.3.1 Sistemes de processament de transaccions (TPS)
  - 1.3.2 Sistemes d'informació administrativa (MIS)
  - 1.3.3 Sistemes de suport a la presa de decisions (DSS)
  - 1.3.4 Sistemes d'informació interorganitzatiu (IOS)
  - 1.3.5 Sistemes ERP, CRM i GIS
- 1.4. Desenvolupament de sistemes d'informació
  - 1.4.1 Modelatge de dades i processos
  - 1.4.2 El cicle de vida

2. TECNOLOGIA DE LES COMUNICACIONS

- 2.1. El sistema informàtic (HW, SW, Comunicacions)
- 2.2. Xarxes
  - 2.2.1 Xarxes d'àrea local (LAN)
  - 2.2.2 Xarxes d'àrea estesa (WAN)
  - 2.2.3 Interconnexió de xarxes
- 2.3. Internet
  - 2.3.1 Història
  - 2.3.2 World Wide Web (www)
  - 2.3.3 Funcionament d'Internet
  - 2.3.4 Internet a les empreses

3. MODELATGE DE LES DADES D'UN SISTEMA D'INFORMACIÓ

- 3.1. Disseny conceptual de les dades (disseny lògic i disseny físic), elements de disseny (entitats, atributs, interrelacions)
- 3.2. Tipus d'interrelacions
  - binària 1:N, binària 1:1, binària N:M
  - reflexiva 1:1, 1:N, N:M
  - ternàries i n-àries
- 3.3. Opcionalitats i atributs d'interrelació
- 3.4. Exemples

4. BASES DE DADES RELACIONALS

- 4.1 Descripció del model relacional (estructuració de les dades)
- 4.2 Conceptes
- 4.3 Restriccions d'integritat
- 4.4 Traducció del disseny conceptual de les dades al model relacional
- 4.5 Exemple de bases de dades relacionals amb ACCESS

5. LOTUS NOTES/DOMINO

- 5.1 Gestió documental i gestió del coneixement amb Lotus
- 5.2 Descripció de l'àrea de treball
- 5.3 Bases de dades Lotus
- 5.4 Edició de documents
- 5.5 Correu

AVALUACIÓ:

L'avaluació de l'assignatura es farà mitjançant proves escrites i treballs pràctics desenvolupats amb les eines software utilitzades.

BIBLIOGRAFIA:

- Andreu, R.; Ricart, J.E.; Valor, J. *Estrategia y Sistemas de Información*. McGraw-Hill, 1996.
- Bolin, B.A.; Benjamín Ordóñez, R. *Lotus Notes. Manual de referencia*. Osborne McGraw-Hill, 1998.
- Colet, Cornella, Escalé i altres *Sistemas d'informació. Reptes per a les organitzacions*. Barcelona: Proa, 1998.
- Cornella, Alfons *Infonomía.com: la empresa es información. Versión 1.0*. Bilbao: Deusto, 2000.
- De Miguel, A.; Piattini, M. *Concepción y Diseño de Bases de Datos. Del modelo E/R al modelo relacional*. Rama, 1993.
- García, F.; Chamorro, A.; Molina, J.M. *Informática de Gestión y Sistemas de Información*. McGraw-Hill, 2000.
- Gil Pechuán, I. *Sistemas y Tecnologías de la Información para la gestión*. McGraw-Hill, 1997.
- Laudon., K.; Laudon, J. *Sistemas de información gerencial. Organización y tecnología de la empresa conectada en red*. Prentice Hall, 2002.
- Stair, R.; Reynolds, G. *Principios de Sistemas de Información*. Thomson Learning, 2000.
- Stallings, William *Comunicaciones y Redes de Computadores*. 6a ed. Prentice Hall, 2000.

Complexos Industrials

PROFESSOR: Manuel VILAR i BAYÓ

OBJECTIUS:

La implantació de noves indústries requereix tenir uns coneixements sobre sistemes constructius, criteris de racionalització en la distribució d'espais i treballs previs que caldrà realitzar per deixar el terreny en bones condicions.

La qualitat en la realització dels treballs, la seguretat a l'obra i l'aspecte final de la construcció són elements que també es tindran en consideració, tot i que la responsabilitat directa recau sobre el facultatiu que ha projectat i dirigeix l'obra.

PROGRAMA:

- 1.- Urbanisme industrial
- 2.- Preparació del terreny
- 3.- L'edifici industrial. Aspectes estructurals
- 4.- L'edifici Industrial. Tancaments.

AVALUACIÓ:

La nota final s'obtindrà del resultat d'un examen a final de curs. Això no obstant, aquesta nota pot venir condicionada per exposicions orals durant el curs.

BIBLIOGRAFIA:

Diferents textos legals que fan referència a les normatives aplicables: NBE, NTE, RAP, REBT, AE, etc.
Argüelles, Ramón. *La estructura metálica, hoy*. Madrid: Bellisco, 1987.
Navarro, F. *Instrumentos d'execució de l'urbanisme*. Barcelona: UPC, 1994.
Revel, Maurice. *La prefabricación en la construcción*. Bilbao: Urmo, 1973.

Programes de les assignatures obligatòries de segon curs

Disseny, Planificació i Gestió de Sistemes Productius i Logístics

PROFESSORS: Joan AYATS i ABEYÀ
Joan Antoni GARROTE i MARTÍNEZ

OBJECTIUS:

Partint d'una presentació de diferents entorns productius i logístics, i passant per una intensa descripció de la filosofia del *just-in-time*, donar a l'estudiant una visió de conjunt de l'organització de sistemes de planificació dels estocs i de la producció. A partir d'aquí entrar en el detall de cadascun dels sistemes segons el termini (llarg, mitjà o curt) de la planificació. Tancar el cicle logístic amb l'aprovisionament i la distribució. Presentar la teoria de les limitacions.

PROGRAMA:

1. Introducció a la gestió d'estocs i el control de la planificació. Entorns possibles.
2. El *just-in-time*.
  - 2.1. *Just-in-time*. Principis i filosofia.
  - 2.2. Control de la qualitat total i manteniment productiu total
3. Gestió d'estocs.
  - 3.1. Introducció.
  - 3.2. Gestió d'estocs de demanda independent.
  - 3.3. Gestió agregada d'estocs.
  - 3.4. Estocs de seguretat, punts de comanda.
  - 3.5. Distribució i control d'estocs.
4. El pla mestre de producció.
  - 4.1. Planificació a llarg termini.
  - 4.2. *Forecasting*
  - 4.3. Planificació mestra.
5. Planificació de les necessitats de material (MRP o *Material Requirements Planning*)
  - 5.1. MRP.
  - 5.2. Extensions i aplicacions del MRP.
  - 5.3. Gestió de capacitats productives.
  - 5.4. Planificació de la capacitat a mig termini.
  - 5.5. Planificació de la capacitat a curt termini.
6. Control de l'activitat productiva.
  - 6.1. Control de l'activitat productiva.
  - 6.2. Gestió de compres.
  - 6.3. Gestió de projectes.
7. Logística. Compres i Aprovisionament
8. Logística. Distribució.
9. Relacions control de producció - aprovisionament - distribució.
10. La teoria de les limitacions.

BIBLIOGRAFIA:

Fogarty, Blackstone, Hoffmann. *Production and Inventory Management*. APICS.

Vollmann, Berry, Whybark. *Manufacturing Planning and Control Systems*. APICS
Robert W. Hall *Attaining Manufacturing Excellence*. Dow Jones Irwin
Eliyahu M. Goldratt. *La Meta*.
Paul M. Schönsleben. *Integral Logistics Management*

Tecnologies Industrials II

PROFESSORS: Francesc CASTELLANA i MÉNDEZ
Julita OLIVERAS i MASRAMON

OBJECTIUS:

Els continguts s'han enfocat per ser aplicats en la gestió productiva de l'empresa.

Tòpics:

1. Conèixer les principals tecnologies per a la transformació de l'energia.
2. Conèixer l'estructura de tarifes del sector energètic.
3. Implantar criteris d'eficiència energètica per utilitzar racionalment els recursos energètics
4. Diversificar les fonts de proveïment, donant entrada a les tecnologies energètiques basades en energies renovables.
5. Conèixer les necessitats energètiques de la química industrial.
6. Aplicar sistemes de gestió mediambiental i introducció al tractament de les aigües residuals.
7. Poder aplicar la llei de Prevenció de Riscos Laborals i els reglaments particulars.

SÍNTESI:

Els processos industrials per a la fabricació de bens comporten un important consum d'energia. La utilització racional de l'energia és un factor de gran incidència en la competitivitat del producte i afecta directament el Medi Ambient. L'obtenció de força motriu a partir de l'electricitat (motors) és una de les electrotecnologies més emprades i que tenen una incidència més gran sobre el consum energètic a la indústria. Aquest concepte no és nou a Catalunya, el procés d'industrialització català s'ha caracteritzat per l'estalvi i la racionalització dels recursos energètics

Els coneixements lligats a la termodinàmica, la mecànica de fluids i la transmissió d'escalfor permeten dissenyar, desenvolupar i millorar un gran nombre de dispositius i processos industrials com ara: forns, calderes, bescanviadors de calor, columnes de destil·lació, reactors químics, màquines tèrmiques (turbines, motors de combustió interna...). L'enginyeria termodinàmica tracta tot tipus de màquines tèrmiques o plantes generadores d'energia mecànica o elèctrica, dispositius de refrigeració, aire condicionat, processos de combustió, processos de compressió i expansió de fluids...

El coneixement de les possibilitats que ofereix l'aplicació de les tecnologies elèctriques permet actualitzar els processos de treball de forma que les empreses siguin més eficients i, a llarg termini, puguin sobreviure. Les electrotecnologies són una eina bàsica per afavorir la disminució de costos, l'augment de productivitat i l'alliberament de recursos.

En les tecnologies mediambientals s'introdueixen els coneixements bàsics de dues temàtiques d'actualitat: la implantació de sistemes de gestió mediambiental a la indústria i l'estudi de la depuració de les aigües residuals.

Part I) Els Sistemes de Gestió Mediambiental (SGMA) són instruments que permeten promoure millores contínues en el comportament ambiental de les empreses que produeixen efectes sobre el medi.

Part II) El tractament d'aigües residuals i la gestió dels sistemes de depuració: la gestió d'una EDAR (estació de tractament d'aigües residuals) municipal o d'una EDAR industrial, tant si aboca a un sistema de col·lector públic o bé directament a un curs fluvial, és una responsabilitat professional que necessita d'una sèrie de coneixements diversos. És important considerar 1) la normativa vigent, 2) el domini dels processos tecnològics i 3) els paràmetres de control que disposa una EDAR.

Els continguts anteriors es complementen amb un aspecte de gran importància: la seguretat en les processos productius.

AVALUACIÓ:

Durant el curs es realitzaran proves de control que abasten progressivament tota la matèria del curs.

PRÀCTIQUES:

Intensificació en temes específics (Intervenció d'especialistes i treballs desenvolupats per l'alumne)

PROGRAMA:

Presentació de professorat, dels continguts, calendari, forma d'avaluació de l'assignatura i les fonts documentals.

BLOC 1: Tecnologies de la Transformació Energètica

Mòdul 1. Perspectiva Política i Social

- 1.1. L'energia
- 1.2. Els problemes del sistema energètic actual
- 1.3. Tecnologies per a la transformació de l'energia

Mòdul 2. Perspectiva Econòmica

- 2.1. Fonts i subministrament d'energia
- 2.2. El sector elèctric i la seva regulació. Tarifes
- 2.3. El sector gasístic. Tarifes
- 2.4. Política energètica
- 2.5. Elecció de subministrament elèctric o tèrmic

Mòdul 3. Termotecnologies

- 3.1. Mecanismes de transmissió de l'energia tèrmica
- 3.2. Combustió
- 3.3. Eines per a l'anàlisi dels cicles termodinàmics
- 3.4. Cicles de potència de turbines de vapor
- 3.5. Cicles de potència de turbines de gas
- 3.6. Altres cicles de gas
- 3.7. Cicles frigorífics

Mòdul 4. Electrotecnologies

- 4.1. Ús eficient de l'energia elèctrica
- 4.2. Qualitat del subministrament elèctric
- 4.3. Nous materials
- 4.4. Panorama general de les electrotecnologies
- 4.5. Tecnologies exclusivament elèctriques
- 4.6. Tecnologies accionades per mecanismes elèctrics
- 4.7. Vehicle ZEV (*Zero Emission Vehicle*)
- 4.8. Energies Renovables

Mòdul 5. Introducció a la Química industrial

- 5.1. La Indústria Química
- 5.2. Processos principals

Mòdul 6. Implantació de Criteris d'eficiència energètica

- 6.1. La gestió de l'energia
- 6.2. Criteris d'eficiència energètica
- 6.3. Utilització òptima de l'energia a la indústria.
- 6.4. Auditoria energètica
- 6.5. Cogeneració

Bloc 2: Tecnologia Mediambiental

Mòdul 7. Sistemes de Gestió Mediambiental

- 7.1. Introducció al concepte general de Medi Ambient
- 7.2. Introducció als Sistemes de Gestió Mediambiental (SGMA)
- 7.3. Normes de la sèrie ISO 14000
- 7.4. El Sistema Europeu d'Ecogestió i eEoauditoria (EMAS)
- 7.5. Etapes en la implantació d'un SGMA
- 7.6. Normes vigents sobre SGMA
- 7.7. Gestió del sistema d'ecogestió i ecoauditoria en cada Estat membre de la Unió Europea
- 7.8. Organismes competents
- 7.9. Entitats Certificadores
- 7.10. Diferències entre la ISO14001 i el sistema EMAS
- 7.11. Com passar de la ISO 14001 a la EMAS
- 7.12. Procés per a obtenir la certificació d'un SGMA
- 7.13. Despeses en la implantació (validació) d'un SGMA
- 7.14. Llei 3/1998 de la intervenció Integral de l'Administració Ambiental (IIAA)
- 7.15. Anàlisi del Cicle de Vida (ACV)
- 7.16. Productes i serveis ecològics
- 7.17. Etiqueta ecològica
- 7.18. Distintiu de garantia de qualitat ambiental

Mòdul 8. La gestió de les EDARS

- 8.1. Depuració d'aigües residuals: introducció a les EDAR (Estacions Depuradores d'Aigües Residuals).
- 8.2. Caracterització de les aigües residuals
- 8.3. Legislació vigent en matèria d'aigües residuals.
- 8.4. Introducció als sistemes de depuració de aigües residuals: Pretractament i tractament físico-químic
- 8.5. Tractament secundari: tractament biològic.

Bloc 3: Seguretat Industrial

Mòdul 9. Prevenció i avaluació de riscos laborals

- 9.1. Llei de Prevenció de Riscos Laborals (LPRL)
- 9.2. Mètodes d'avaluació dels riscos laborals
- 9.3. Avaluació de riscos, mètode INSHT
- 9.4. Activitats per a l'aplicació de la LPRL (versió ASEPEYO)

BIBLIOGRAFIA:

Bloc 1: Tecnologies de la Transformació Energètica

- Albalat, R. *Tèrmodinàmica Aplicada*. Barcelona: Edicions UB, 2000.
- Agüera, J. *Tèrmodinàmica Lògica y Motores Térmicos*. Madrid. Ciencia 3, 6a ed., 1999. (Vol. I: *Texto*, Vol. II: *Problemas resueltos*).
- Aucejo, A. *Introducció a l'Enginyeria Química*. Barcelona: ECSA, 1999.
- Austin G.T. *Manual de procesos químicos en la industria*. McGraw-Hill, 1992.
- Boylle, G. *Renewable Energy: Power for a Sustainable Future*. Open University & Oxford University Press, 1996.
- Calleja, G. *Introducción a la Ingeniería Química*. Madrid: Síntesis, 1999.
- Coulson, J.M. *Ingeniería química. Tomo I, II y V*. Barcelona: Reverté, 1988.

Haywood *Ciclos termodinámicos de potencia y refrigeración*. Mèxic: Limusa, 1999.
Jutglar, L. *Cogeneración de calor y electricidad*. Barcelona: CEAC, 1996.
Marquez, M. *Combustion y quemadores*. Barcelona: Marcombo, 1989.
Mataix C. *Turbomáquinas Térmicas*. Ed. Dossat, 2000.
Miranda, A. *Turbinas de Gas*. Barcelona: CEAC, 1998.
Moran, M.J. *Fundamentos de Termodinámica Técnica, Volumen II*. Barcelona: Reverté, 1993.
Ortega, M. *Energías Renovables*. Madrid: Paraninfo, 1999.
Rapin, P. J. *Formulario del frío*. Barcelona: Marcombo, 1999.
Rapin, P. J. *Instalaciones Frigoríficas*. Barcelona: Marcombo, 1986.
Villares, M. *Cogeneración*. Madrid: Fundación Confemetal, 2000.
Col·lecció. Sèrie Electrotecnologies. McGraw-Hill, 1992.

Bloc 2: Tecnologia Mediambiental

APHA-AWWA-WPCF. *Standard methods for the Examination of Water and Wastewater*. Publication office: American Public Health Association, 1989.
Conesa, V. *Auditorias medioambientales. Guia metodològica*. Madrid: Mundi Prensa, 1995.
Hernández, A. *Manual de diseño de estaciones depuradoras de aguas residuales*. Madrid: Bellisco, 1997.
Hunt, D.; et. al. *Sistemas de Gestion Medioambiental*. McGraw-Hill. Interamericana de España, 1996.
Johnson, G.P. *Auditoria del sistema de gestion medioambiental*. ISO 14000. McGraw-Hill, 1998.
Metcalf-Eddy. *Ingeniería de aguas residuales. Tratamiento, vertido y reutilización*. McGraw-Hill. 3a ed., 1995.
Richard, B. *Guía completa de las Normas ISO 14000*. Barcelona: Gestión 2000, 1997.
Roberts, H.; et. al. *ISO 14001 - EMS Manual de sistema de gestion medioambiental*. Barcelona: Paraninfo, 1999.

Bloc 3: Prevenció i avaluació de riscos laborals

ASEPEYO. *Publicacions de la Direcció de Seguretat e Higiene d'Asepeyo*.
BOE. *Ley de Prevencion de riesgos laborales* (31/95).
Rodellar, A. *Seguridad e higiene en el trabajo*. Barcelona: Marcombo, 1988.
Sikich. *Manual para planificar la Administración de Emergencias*, McGraw-Hill, 1998.
Storch. *Manual de Seguridad Industrial en plantas químicas y petroleras*. McGraw-Hill, 1998.

Revistes: Energía, Ingeniería Química, Montajes e instalaciones, Infopower. Editorial Alción.
Publicacions de: ICAEN, IDEA

Tècniques de Comerç Exterior

PROFESSORES: Fina DAMIAN CASTELLVÍ
Anna MARGINET FREIXER

OBJECTIUS:

Facilitar als estudiants coneixements teòrics i pràctics del món del comerç internacional per tal que puguin estar en condicions de dissenyar una política de màrqueting i sàpiga desenvolupar una estratègia d'expansió cap als mercats internacionals.

PROGRAMA:

Tema 1: Introducció al comerç internacional.

Tema 2: Anàlisi dels mercats internacionals.

Tema 3: Fonts d'informació.

Tema 4: Estratègies d'introducció en els mercats internacionals.

Tema 5: Anàlisi dels Incoterms. Incoterms de l'any 2000.

Tema 6: Anàlisi del transport internacional:

- La protecció física de la mercaderia

- Anàlisi dels diferents mitjans de transport internacional

Tema 7: L'assegurança, en el transport internacional de les mercaderies.

Tema 8: L'assegurança de crèdit a l'exportació. Anàlisi de les pòlisses del CESCE.

Tema 9: Règims de perfeccionament.

Tema 10: Documents necessaris, en les operacions de comerç internacional.

Tema 11: Mitjans de cobrament internacionals.

Tema 12: Mercat de divises i risc de canvi.

AVALUACIÓ:

Es farà un examen final teòric i pràctic. L'examen teòric i l'examen pràctic s'han d'aprovar per separat.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

Díaz Mier, M.A. *Técnicas de Comercio Exterior I*. Madrid: Pirámide, 1996

Díaz Mier, M.A.; Hernando, J.M. *Técnicas de Comercio Exterior II*. Madrid: Pirámide, 1996.

Diversos autors *Comercio Internacional: Curso de Especialistas*. ICEX, 1993 Jiménez, G. *Guía de la CCI para los Fundamentos de Comercio Internacional*.

Serra i Albó, Mireia *Gestió administrativa de comerç internacional I*. COPCA, 1997.

Serra i Albó, Mireia *Gestió administrativa de comerç internacional II*. COPCA, 1998.

Serantes Sánchez, Pedro *Análisis práctico de los diferentes medios de pago*. ICEX, 2003.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA:

Cabo Cabo, J.Ll.; Palmés Combalia, Remigi; Poch Ochos, Daniel *Casos pràctics de comerç internacional. Màrqueting*. COPCA, 2000.

Coll Solà, Goretti; Gost Gijón, Roser. *Casos pràctics de comerç internacional. Transport*. COPCA, 2000.

Creus i Tudó, Maria *Casos pràctics de comerç internacional. Finançament*. COPCA, 2000.

Diversos autors *Incoterms, El lenguaje común del comercio internacional*. ICEX, 2002.

Diversos autors *Curso Superior. Estrategia y gestión del comercio exterior*. ICEX, 1999.

Enríquez, J.J. *Transporte internacional de mercancías*. ICEX, 1995.

Granel, F. *La exportación y los mercados internacionales*. Hispano-Europea, 1989.

Llamazares García-Lomas, Olegario *La investigación de mercados exteriores*. ICEX, 2000.
Llamazares García-Lomas, Olegario *Consortios de exportación*. ICEX, 1998.
Nieto Churruca, A. *Marketing internacional*. Madrid: Pirámide, 1995.
Serantes Sánchez, Pedro *El crédito documentario como instrumento financiero de la exportación*. ICEX, 2003.
Serantes Sánchez, Pedro *Gestión financiera del comercio exterior*. ICEX, 2001.

Innovació i Competitivitat

PROFESSOR: Ramon MASPONS i BOSCH

Crèdits: 4,5

Quadrimestre: 2n

OBJECTIUS:

Donar una visió àmplia dels processos d'innovació, de les seves característiques i el seu impacte en la competitivitat de les empreses. Identificar les àrees a gestionar en el procés d'innovació. Conèixer les metodologies i les eines existents per a l'elaboració de l'estratègia tecnològica de l'empresa. Reconèixer la informació com a element generador d'avantatges competitiu. Conèixer pràctiques d'empreses.

PROGRAMA:

1. Competitivitat, creixement econòmic i tecnologia.
2. La innovació
3. Estratègia empresarial i estratègia tecnològica
4. Eines per a la innovació (I): la creativitat
5. Eines per a la innovació (II): la vigilància tecnològica
6. Eines per a la innovació (III): la previsió tecnològica
7. La gestió de projectes de R+D
8. L'organització de l'empresa per a la innovació
9. Nous productes: concepció, màrqueting i comercialització
10. La protecció de la innovació: les patents
11. Compra i venda de tecnologia
12. La innovació compartida: la cooperació entre empreses
13. Emprenedors i innovació
14. Empreses de base tecnològica
15. Els ajuts institucionals a la innovació i a la R+D
16. Els programes tecnològics internacionals

AVALUACIÓ:

- Documentació de les sessions: fotocòpies, lectures i transparències
- El desenvolupament de les sessions inclourà la preparació i discussió de casos
- Metodologia d'avaluació
- Participació en les sessions i discussió de casos   30%
- Treballs pràctics   30%
- Examen final de l'assignatura   40%

BIBLIOGRAFIA:

- Butler, Jeff ; Piccaluga, Andrea *Knowledge, Technology and Innovative Organizations*. Guerini e Associati, 1996.
- Cornella, Alfons *Infonomia.com*. Bilbao: Deusto, 2000.
- Escorsa, Pere; Valls, Jaume *Tecnologia i innovació a l'empresa. Direcció i gestió*. Barcelona: Edicions UPC, 1996.
- Escorsa, Pere; Maspons, Ramon *De la vigilància tecnològica a la intel·ligència competitiva*. Prentice-Hall-Financial Times, 2001.
- Terré, Eugeni *Guia per gestionar la innovació*. CIDEM, 1999.

Direcció Comercial

PROFESSOR: Jaume Miquel MARCH i AMENGUAL

CRÈDITS: 4.5

QUADRIMESTRE: 2n.

OBJECTIUS:

Introducció als conceptes bàsics del màrqueting. Anàlisi del mercat i estudi de les diferents variables estratègiques de màrqueting. Es proporcionaran eines bàsiques per a l'anàlisi i la interpretació d'informació comercial.

PLA DE TREBALL I AVALUACIÓ:

L'Avaluació es basarà en un examen teòric i diversos exercicis pràctics que s'hauran de lliurar quadrimestralment.

PROGRAMA:

Mòdul 1. Introducció al màrqueting

- 1.1 El terme "màrqueting "
- 1.2 Concepte i definició de màrqueting
- 1.3 Conceptes bàsics del màrqueting
- 1.4 Evolució de l'orientació comercial de les empreses: producció, producte, venda, màrqueting i societat
- 1.5 Situació actual de la disciplina científica de màrqueting: L'intercanvi com a objecte d'estudi
- 1.6 Crítiques al màrqueting

Mòdul 2. La Direcció Comercial

- 2.1 La Gestió de Màrqueting en l'empresa
- 2.2 La funció comercial
- 2.3 La Direcció Comercial
- 2.4 El procés de màrqueting
- 2.5 Anàlisi del sistema comercial
- 2.6 El disseny d'estratègies de màrqueting
- 2.7 Situacions especials

Mòdul 3. Mercat i Entorn

- 3.1 Mercat
- 3.2 L'entorn
- 3.3 La direcció de l'entorn

Mòdul 4. Anàlisi de la demanda

- 4.1 Demanda
- 4.2 Anàlisis de les diferents situacions de la demanda
- 4.3 Explicació de la demanda: l'elasticitat
- 4.4 Anàlisi i previsió de la demanda: Cadenes de Markow
- 4.5 Altres mètodes d'anàlisi i previsió de la demanda
- 4.6 Formulació matemàtica

Mòdul 5. Segmentació de mercats

- 5.1 Introducció: Concepte de Segmentació
- 5.2 Principals utilitats de la segmentació

- 5.3 Necessitats de la segmentació
- 5.4 Criteris de segmentació
- 5.5 Segmentació segons els instruments comercials
- 5.6 Tipus d'estratègies de segmentació
- 5.7 Mètodes i tècniques de segmentació
- Mòdul 6. El comportament de compra del consumidor
  - 6.1 El mercat i el comportament de compra
  - 6.2 Anàlisi del model estimul-resposta del comprador
  - 6.3 El moviment de defensa del consumidor
  - 6.4 Models de comportament de compra dels consumidors
- Mòdul 7. El comportament de compra industrial
  - 7.1 Introducció
  - 7.2 Classificació dels compradors industrials
  - 7.3 Diferències de comportament de compra del consumidor
  - 7.4 Modalitats de compra industrial
  - 7.5 Figures que intervenen en el procés de compra industrial
  - 7.6 Preses de decisió de compra
- Mòdul 8. Investigació de mercats
  - 8.1 Introducció
  - 8.2 Objectius de la investigació comercial
  - 8.3 Àmbit d'aplicació de l'anàlisi de mercats
  - 8.4 Disseny de la investigació
  - 8.5 Fases de la investigació comercial
  - 8.6 Mètodes d'obtenció d'informació
- Mòdul 9. Estratègies de producte
  - 9.1 Concepte de producte
  - 9.2 Cartera de productes
  - 9.3 Classificació de productes
  - 9.4 Estratègia de diferenciació de productes
  - 9.5 Identificació del producte: marca, envasos i etiqueta
  - 9.6 Disseny i desenvolupament del producte
  - 9.7 Planificació de nous productes
  - 9.8 Procés d'adopció i difusió del producte
  - 9.9 Cicle de vida del producte
  - 9.10 Imatge i posicionament del producte
- Mòdul 10. Estratègia de Preu
  - 10.1 Introducció i concepte
  - 10.2 Condicionats en la política de fixació de preus
  - 10.3 Mètodes de fixació de preus
  - 10.4 Estratègia de preus
- Mòdul 11. Estratègia de Promoció
  - 11.1 Introducció
  - 11.2 Instruments de la Promoció
  - 11.3 Elecció del Mix de la Promoció
  - 11.4 Objectius de la Promoció
  - 11.5 Elements de la Promoció
- Mòdul 12. Estratègies de Distribució
  - 12.1 Introducció al concepte de distribució

- 12.2 Concepte de canal de distribució
- 12.3 Protagonistes del canal de distribució
- 12.4 Justificació dels intermediaris
- 12.5 Funcions dels canals de distribució
- 12.6 Estructura i selecció dels canals de distribució
- 12.7 Avantatges i desavantatges dels canals
- 12.8 Els canals de distribució en els productes de consum, productes industrials i de serveis
- 12.9 Modalitats de distribució
- 12.10 Disseny del canal de distribució
- 12.11 Conflictes entre canals de distribució
- 12.12. Dinàmica dels canals

BIBLIOGRAFIA:

- Grande, I. *Dirección de Màrqueting, Fundamentos y Software de aplicaciones*. McGraw-Hill, 1992.
- Kotler, P. *Marketing, conceptos y estrategias*. Prentice Hall, 1991.
- Lambin, J.J. *Marketing estratégico de mercado*. Madrid: McGraw-Hill, 1995.
- Santesmases, M. *Marketing conceptos y estrategias*. Madrid: Pirámide, 1993.

Política Industrial i Tecnològica

PROFESSOR: Joan AYATS i ABEYÀ

Quadrimestre: 2n.

OBJECTIUS:

Conèixer els mecanismes de creixement d'una economia empresarial i analitzar-ne els factors bàsics per a un bon funcionament. Es realitzarà un cas pràctic de cada factor del mòdul 4, en forma de conferència-debat, per aprofundir en els conceptes exposats. S'inclourà també material en suport de vídeo.

PROGRAMA:

1. Anàlisi dels fets a partir de l'11 de setembre
  - 1.1 La nova era
  - 1.2 La crisi econòmica
  - 1.3 El conflicte ètic
  - 1.4 El futur
  - 1.5 La transformació de la societat
2. El procés de desenvolupament econòmic
  - 2.1 Evolució conceptual dels factors determinants
  - 2.2 L'experiència dels països subdesenvolupats
  - 2.3 Creixement zero. Economia sostenible
3. La política de desenvolupament i l'avantatge competitiu
  - 3.1 Determinants de l'avantatge
  - 3.2 Significat del desenvolupament econòmic
4. Els factors que incideixen en el desenvolupament
  - 4.1 Foment de la competència.
  - 4.2 Infraestructura. Polígons industrials. Promoció i localització.
  - 4.3 Factor humà. Formació. Relacions de la universitat i l'empresa.
  - 4.4 El sistema financer. Crèdits i dotacions per al finançament.
  - 4.5 El sector públic. Privatitzacions.
  - 4.6 La tecnologia. Innovació tecnològica. La gestió del coneixement.
  - 4.7 L'ètica empresarial.
  - 4.8 La nova cultura empresarial.

AVALUACIÓ:

Es farà un treball individual 50%, i l'examen final 50%.

BIBLIOGRAFIA:

Kotler, Philip; Maesincee, Juvit; Jatusripitak, Somkid. *El Marketing de las Naciones. Una aproximación estratégica a la creación de la riqueza nacional*. Barcelona: Paidós, 1998.

Drucker, Peter. *Drucker esencial*. Barcelona: Edhasa. Març 2003. 860 Pàgs.

Castells, Manuel. *La era de la información. Fin de milenio*. Madrid: Alianza Editorial, 1998.

Subirà i Claus, Antoni. *Innovació tecnològica i reptes industrials*. (Parlaments: 9 ISBN 84-393-4790-1)

Rifkin, Jeremy. *El fin del trabajo. Nuevas tecnologías contra puestos de trabajo: el nacimiento de una nueva era*. Barcelona: Paidós, 1996.

Assignatures optatives

Tecnologies d'Automatització Industrial

PROFESSORS: Juli ORDEIX I RIGO
Moisès SERRA I SERRA

OBJECTIUS:

El curs dóna una visió general de les diferents tecnologies d'automatització utilitzades a la indústria des del punt de vista de la organització industrial: Control numèric, robòtica industrial, comunicacions industrials, entorns de control i supervisió de processos i simuladors de processos industrials. Per consolidar els coneixements es faran sessions demostratives de les diverses tecnologies.

PROGRAMA:

1. Introducció als sistemes de fabricació flexible.
  - 1.1. Fabricació integrada per ordinador (CIM)
  - 1.2. Característiques i components.
2. Sistemes d'emmagatzematge i de transport.
  - 2.1. Introducció.
  - 2.2. Característiques, tipus i aplicacions.
3. Control numèric.
  - 3.1. Introducció.
  - 3.2. Sistemes bàsics de control.
  - 3.3. Característiques.
  - 3.4. Sistemes de programació.
4. Robòtica industrial.
  - 4.1. Introducció.
  - 4.2. El manipulador, sistemes de percepció i accionaments.
  - 4.3. Mètodes de programació.
  - 4.4. Aplicacions.
5. Control i supervisió de processos.
  - 5.1. Introducció.
  - 5.2. Tipus i característiques de terminals convencionals i tàctils.
  - 5.3. Sistemes de control i supervisió de processos (SCADA)
  - 5.4. Aplicacions.
6. Comunicacions industrials.
  - 6.1. Introducció.
  - 6.2. Estructura de comunicacions
  - 6.3. Busos industrials.
  - 6.4. Gestió de la informació.
7. Modelatge i simulació de sistemes de producció.
  - 7.1. Introducció a les tècniques de simulació.
  - 7.2. Desenvolupament de models.
  - 7.3. Entorns de simulació.

AVALUACIÓ:

L'avaluació serà continuada. Durant el curs es realitzaran diverses proves, treballs, fòrums i presentacions.

BIBLIOGRAFIA:

Mikell P. Groover. *Automation, Production, Systems, and Computer Integrated Manufacturing*. New Jersey: Prentice Hall, Inc., 1987.

Rembold, U.; Nnaji, B.O.; Storr, A. *Computer integrated manufacturing and engineering*. Ed Addison-Wesley, 1993-1996.

Ollero, A. *Robótica: Manipuladores y Robots móviles*. Barcelona: Marcombo, 2001.

Torres, F.; Pomares, J.; Gil, P. *Robots y sistemas sensoriales*. Madrid: Prentice-Hall, 2002.

Vivancos Calvet, J. *Control numèric I. Conceptes característiques i elements bàsics*. Barcelona: Edicions UPC, 1996.

Vivancos Calvet, J. *Control numèric II. Programació*. Barcelona: Edicions UPC, 1996.

Automática e Instrumentación. Barcelona: Cetisa i Boixareu Editores, Publicació mensual.

Tecnologies de la Informació i la Comunicació

PROFESSORS: Enric LÓPEZ i ROCAFIGUERA
Pere MARTÍ i PUIG
Jaume VILA i SERRA

OBJECTIUS:

Es pretén donar continuació a l'assignatura de Sistemes d'Informació per a la Gestió. S'aprofundirà en tres temes:

- a) ampliar els conceptes sobre bases de dades relacionals
- b) ampliar els coneixements d'Internet en el seu aspecte pràctic i lligar la creació de documents Web amb l'accés a bases de dades
- c) veure de manera més detallada la forma de determinar i especificar els requeriments dels sistemes d'informació, així com l'adaptació d'aquests als diferents entorns d'explotació, distingits per les tecnologies de comunicació, sistemes operatius i software de gestió de dades (en particular les bases de dades).

PROGRAMA:

- 1.- Bases de dades relacionals
  - 1.1. Conceptes sobre Sistemes Gestors de Bases de Dades.
  - 1.2. Llenguatge de definició de dades i de manipulació de dades: SQL
  - 1.3. Utilització d'un SGBD relacional.
- 2.- Internet: XML/HTML
  - 2.1. Creació i processament de documents
  - 2.2. El model d'objectes de documents
  - 2.3. XML/HTML i les bases de dades (consultes SQL, exemples PHP i MySql)
  - 2.4. XML i les pàgines Web (XHTML)
- 3.- Desenvolupament de sistemes
  - 3.1. Anàlisi de sistemes
    - 3.1.1. Model conceptual
    - 3.1.2. Model funcional
  - 3.2. Disseny de sistemes
    - 3.2.1. Interfícies gràfiques de comunicacions
    - 3.2.2. Entorns de desenvolupament i explotació.

AVALUACIÓ:

S'aniran realitzant proves al llarg del curs, dins de cadascun dels tres blocs que toca l'assignatura.

BIBLIOGRAFIA:

Roger S. Pressman *Ingeniería del software: un enfoque práctico*. 5a ed: McGraw-Hill.
Rodríguez, Santiago; et. al. *Programación de Aplicaciones Web*, Thomson, 2003.
Adoración de Miguel, *Diseño de Base de Datos Relacionales*. Ra-Ma.
James R. Groff, *Aplique SQL*. McGraw-Hill.

Gestió de la Qualitat

PROFESSORS: Mercè MOLIST I LÓPEZ
Xavier SERRA I JUBANY

OBJECTIUS:

- Organitzar i gestionar els sistemes productius i tots els processos de l'empresa per a assegurar-ne la qualitat
- Desenvolupar el concepte de Gestió de la Qualitat Total (TQM; Total Quality Management)
- Aplicar tècniques que condueixen al disseny i optimització de producte i processos
- Conèixer els sistemes d'avaluació i certificació de la qualitat
- Aplicar tècniques de mostratge més adequades per al control de la qualitat
- Aplicar les tècniques de control de qualitat de processos

CONTINGUTS

- La Gestió de la Qualitat Total
  - Evolució del concepte de qualitat
  - Evolució històrica del concepte de qualitat
  - Costos de Qualitat
- Eines de gestió i millora de la Qualitat
  - Gestió de la Qualitat Total
  - La millora contínua
  - Reenginyeria de processos
  - Gestió basada en processos
  - Eines bàsiques de la qualitat
  - Brainstorming
  - Eines de gestió
  - Cercles de la Qualitat
  - Brechmarking
- Desplegament funcional de la Qualitat: QFD.
  - Metodologia per a l'aplicació de QFD
  - Planificació de producte o servei
  - Diagnòstic a partir de QFD
- Anàlisi modal de fallades i efectes. AFME
  - Elaboració d'un AFME
  - Anàlisi i millora de disseny amb l'AFME
  - Tipus d'AFME
- Optimització del disseny: Disseny estadístic d'experiments
  - Fases del disseny (planificació del disseny)
  - Disseny factorial
  - Disseny Shainin
  - Disseny Taguchi
- Calibratge
  - Determinació d'incerteses
  - Repetibilitat i reproductibilitat
  - Procediment de calibratge segons ISO
- Implantació i control de processos: SPC

- Control estadístic de processos
- Control de recepció
- Inspecció i assaigs del procés i producte final
- Registres de qualitat
- Processos en estat de control
- Gràfics de mesura individuals. Interpretació
- Eficiència, capacitat
- Sistemes d'assegurament de la qualitat.
  - Certificació i auditoria.
  - Normes ISO:9000

PRÀCTIQUES:

Es realitzaran pràctiques de determinats temes teòrics. Les sessions de pràctiques es realitzaran a l'aula d'ordinadors i al laboratori

AVALUACIÓ:

L'avaluació dels coneixements teòrics i pràctics adquirits per l'estudiant tindrà en compte diferents ítems amb diversos controls efectuats durant el quadrimestre. Aquests controls inclouran l'exposició escrita d'aspectes teòrics (50%) i resolució de problemes pràctics (50%)

BIBLIOGRAFIA:

- Colomer, M.A. *Estadística en el control de calidad*. Universitat de Lleida, 1997.
- Crosby, P. *Hablemos de calidad*. Madrid: McGraw-Hill. 1990
- Douglas, C. Montgomery. *Control Estadístico de la Calidad*. Mèxic: Grupo Editorial Iberoamérica, 1991.
- Fernandez, M.A. *Control, fundamento de la gestión por procesos y la calidad total*. Esic Ediciones, 1996.
- Galgano, A. *Calidad total*. Madrid: Díaz de Santos. 1993
- Jurant, J.M. *Juran y el liderazgo para la calidad*. Madrid: Díaz de Santos, 1990
- Juran, J.M. *Juran y la planificación para la calidad*. Madrid. Díaz de Santos. 1993
- Juran, J.M.; Gryna, F.M. *Manual del control de calidad*. McGraw-hill, 1993.
- Juran, J.M.; Gryna, F.M. *Análisis y planeación de la calidad*. McGraw-hill, 1994.
- Pérez, J.A. *Gestión por procesos. Reingeniería y mejora de los procesos de la empresa*. Madrid: ESIC Editorial. 1996.

Màrqueting Industrial

PROFESSOR: Ramon FABRE i VERNEDAS

OBJECTIUS:

El curs té com objectiu ajudar a buscar informació que permeti estar al dia sobre les qüestions referides a la assignatura. Per això es disposa des del primer dia d'una pàgina Web, on es pot trobar:

- a. En l'apartat d'apunts, un *Manual de Màrqueting per temes* que hauria de ser el llibre de referència i que hauríeu d'adaptar-lo poc a poc a les vostres necessitats, fins a transformar-lo en el vostre manual. Cada punt del temari conté les transparències que permeten reconstruir les explicacions de classe i, per tant, podreu recuperar en part les explicacions de l'aula.
- b. Una sèrie d'*Eines de Previsió* per prendre decisions a partir de les dades disponibles.
- c. Un *Programa Guia* per elaborar un Pla de Màrqueting

I tot això encaminat a la part pràctica, on, en supòsit d'estar integrats en una empresa que competeix en l'àrea industrial amb quatre empreses més, haureu de demostrar que sabeu enfrontar-vos a la competència real.

PROGRAMA:

1. Fonaments de Màrqueting.
  - 1.1. El paper del Màrqueting
  - 1.2. El màrqueting i la direcció estratègica
2. Màrqueting estratègic
  - 2.1. Anàlisi de necessitats i segmentació mercat.
  - 2.2. Atractiu del mercat de referència
  - 2.3. Anàlisi de competitivitat
  - 2.4. Estratègies de desenvolupament
3. Màrqueting funcional (màrqueting-mix)
  - 3.1. Creació i desenvolupament de nous productes
  - 3.2. Distribució
  - 3.3. Preus
  - 3.4. Comunicació
  - 3.5. Servei
  - 3.6. Pla de Màrqueting

AVALUACIÓ:

Caldrà presentar el Pla de Màrqueting confeccionat per tal de poder competir. Això obligarà a treballar la informació que rebreu (40% de la nota). Realitzareu un petit control tipus test per poder matisar i perfilar la nota (20% de la nota). Finalment haureu de defensar oralment les causes dels resultats obtinguts en la competició (classificació de 1 a 5), significanc el 40% que resta de la nota de curs.

BIBLIOGRAFIA:

- Carrio, J. *Marketing estratègic*. Barcelona: Marcombo, 1992.
- Kotler, P.H. *Direcció de Mercadotecnia: Anàlisis, planificació y control*. Mèxic: Diana 1992.
- Miguel, S.; Molla, A.; Bigne, J. *Introducció al Marqueting*. Madrid: McGraw-Hill, 1994.
- Urban, G.; Hauser, J. *Design and marketing of new products*. Londres: Prentice-Hall, 1992.

Complements de formació

Fonaments d'Electricitat i d'Electrònica

PROFESSORA: M. Àngels CRUSELLAS i FONT

OBJECTIUS:

Que l'alumne assoleixi un conjunt ampli de conceptes bàsics de l'electricitat i l'electrònica que li permetin la comprensió dels diferents coneixements tècnics que es desenvoluparan al llarg de la carrera.

CONTINGUTS:

1. Circuits elèctrics. Anàlisi del règim estacionari sinusoidal: corrent altern.
  - 1.1. Conceptes bàsics. Elements actius i passius d'un circuit.
  - 1.2. Lleis de Kirchhoff. Tècniques d'anàlisi de circuits.
  - 1.3. Anàlisi del règim estacionari sinusoidal: corrent altern.
  - 1.4. Potència en estat estable sinusoidal.
2. Dispositius electrònics bàsics.
  - 2.1. El díode.
  - 2.2. El transistor bipolar (BJT).
  - 2.3. Transistors d'efecte camp (FET).
  - 2.4. Dispositius electrònics de potència: tiristor i triac.
3. Introducció a l'electrònica digital.
  - 3.1. Conceptes digitals bàsics. Sistemes de numeració. Portes lògiques i funcions lògiques bàsiques.
  - 3.2. Circuits combinacionals.
  - 3.3. Circuits seqüencials.
4. Laboratori: Instrumentació bàsica. Elements elèctrics i dispositius electrònics bàsics.

BIBLIOGRAFIA:

- Boylestad, R. i Nashelsky, L. *Electrónica. Teoría de circuitos*. Prentice Hall, 1991.
- Floyd, T.N. *Fundamentos de sistemas digitales*. Prentice Hall.
- Hayes, J.P. *Diseño lógico digital*. Addison-Wesley Iberoamericana, 1996.
- Irwin, J.D. *Análisis básico de circuitos en ingeniería*. Prentice Hall, 1997.
- Malik, N.R. *Circuitos electrónicos. Análisis, simulación y diseño*. Prentice Hall, 1996.
- Ras, E. *Teoría de circuitos. Fundamentos*. Marcombo, 1988.
- Storey, N. *Electrónica. De los sistemas a los componentes*. Addison-Wesley Iberoamericana, 1995.

Fonaments de Mecànica

PROFESSOR: Josep PRAT i AYATS

OBJECTIUS:

Temari orientat a servir d'enllaç entre la mecànica bàsica que l'estudiant ha vist al llarg de la seva formació i la mecànica de màquines que es trobarà en les diferents Tecnologies Industrials. Es procura combinar el rigor analític i la descripció concreta dels diferents mecanismes. En el capítol de Dinàmica Inversa (avaluació de forces) hi ocupa un lloc important l'equilibrat estàtic i dinàmic de rotors i de motors.

PROGRAMA:

Tema-1: Mecanismes.

Màquina i mecanisme. Element, membre, peça. Sistema mecànic i cadena cinemàtica. Moment d'una força i torçor. Enllaç i parell cinemàtic. Mecanismes de barres. Mecanismes plans i mecanismes espacials. Mecanismes de Llevs. Juntes universals. Juntes homocinètiques. Quadrilàter articulat. Mecanisme pistó-biela-manovella. Inversions d'un mecanisme. Quadrilàter de dues correderes. Excèntriques. Correderes circulars. Transmissió per barres articulades: de tija a manovella; de tija a balancí. Obtenció de moviments rectilinis amb barres articulades. Justificació dels engranatges. Perfil cicloïdal. Perfil d'evolvent. Relació de transmissió. Classificació dels engranatges. Engranatge d'una roda i una cremallera. Trens d'eixos fixos. Trens epicicloïdals. Mecanisme diferencial. Trens epicicloïdals compostos. Obtenció de diferents relacions de transmissió.

Tema-2: Mobilitat.

Posició, desplaçament, velocitat, acceleració, batzegada. Punt material i sòlid rígid. Àlgebra de matrius. Referències fixes i referències mòbils. Coordenades generalitzades. Velocitats generalitzades. Estat mecànic. Holonomia. Patí ideal. Redundància. Arrossegament. Acceleració de Coriolis. Centre instantani de rotació. Rodolament perfecte. Lliscament. Determinació de centres instantanis de rotació absoluts i relatius. Cinema de velocitats. Cinema d'acceleracions. Determinació de mecanismes equivalents.

Tema-3: Parells Superiors.

Mecanisme Lleva-palpador: justificació. Definició d'especificacions de moviment del palpador. Obtenció de funcions de desplaçament. Tipus de llevs. Seqüència de disseny. Obtenció del perfil de la lleva. Rodes dentades. Perfils conjugats i condició d'engranatge. Generació de perfils conjugats. Pas, gruix, mòdul. Normalització. Axoides. Gruix de la dent. Lliscament entre flancs de dent. Paràmetres intrínsecs d'una roda dentada. Paràmetres de funcionament. Recobriment. Engranatge sense marges. Cremalleres. Tallat per cremallera. Tallat amb pinyó-tallador. Tallat amb fresadora-mare. Afaitat. Rectificat.

Tema-4: Dinàmica de màquines.

Tensor d'Inèrcia. Moments d'Inèrcia. Productes d'Inèrcia. Recerca del Tensor d'Inèrcia per diferents punts d'un sòlid rígid. Rotor simètric. Rotor esfèric. Equilibrat estàtic d'un rotor. Equilibrat dinàmic d'un rotor. Teorema de la quantitat de moviment. Teorema del moment cinètic. Sistemes multisòlid. Anàlisi dinàmica directa. Anàlisi dinàmica inversa. Torçor de les forces d'inèrcia de d'Alembert. Equilibratge d'un quadrilàter articulat. Equilibratge del mecanisme pistó-biela-manovella. Mètode de les potències virtuals. Teorema dels treballs virtuals. Forces generalitzades.

AVALUACIÓ:

Es considera d'una importància cabdal haver seguit les explicacions del curs (mínim 80 % de les hores), perquè garanteixen a l'estudiant un mínim de coneixements indispensables per a la comprensió de matèries que s'impartiran més endavant.

L'avaluació en la prova ordinària és l'examen de juny. L'avaluació en la prova extraordinària és l'examen de setembre.

Els exàmens constaran de preguntes curtes conceptuals i/o problemes.

BIBLIOGRAFIA:

Joaquim Agulló *Mecànica de la partícula i del sòlid rígid*. OK Punt.

Robert L. Norton *Diseño de Maquinaria*. McGraw-Hill.

Assignatures de lliure elecció

Disseny Gràfic 3D

PROFESSORA: Carme VERNIS i ROVIRA

OBJECTIUS:

Proporcionar els coneixements per treballar en 3 dimensions i preparar presentacions fotorealístiques. A través dels exercicis pràctics s'introdueixen els conceptes teòrics i les eines necessàries per a la seva representació.

PROGRAMA:

Introducció a l'AutoCad 3D

- Models alàmbrics
- Models de superfície
- Models sòlids

Com treballar en un espai 3D

- Projeccions
- Múltiples finestres gràfiques en mosaic
- Sistemes de coordenades

Models alàmbrics

- Dibuixar i modificar objectes 2D en l'espai 3D
- Ordres d'edició 3D

Models sòlids

- Figures sòlides primitives
- Sòlids de revolució
- Sòlids d'extrusió
- Operacions boleanes
- Unió, diferència, intersecció
- Talls i seccions
- Edició de sòlids 3D
- Propietats físiques dels sòlids i les regions

Configuració dels punts de vista en l'espai tridimensional

- Vistes dièdriques
- Perspectives paral·leles
- Perspectiva cònica
- Modes de visualització del espai tridimensional

Espai Paper i sortida d'impressió

- Conceptes: espai treball-espai paper
- Construcció d'un bloc amb atributs: caixetí personalitzat
- Creació i gestió de capes
- Finestres gràfiques flotants, control de visibilitat.
- Acotació: creació d'estils
- Escala de representació
- Configuració de les fitxes de presentació

Estils de traçat
Impressió de dibuixos
Render
Creació d'una imatge modelada
Materials: creació i assignació
Llums: llum ambient
Llum distant
Llum puntual
Llum de focus
Relació entre la llum i el material
Assignació d'elements de paisatge a la imatge renderitzada
Creació i edició d'Escenes

AVALUACIÓ:

Es realitzarà durant el quadrimestre una prova i un treball com a síntesi de les pràctiques.
Per aprovar l'assignatura caldrà haver lliurat la totalitat de les pràctiques assenyalades com a obligatòries i el treball.

COMPONENTS DE L'AVALUACIÓ:

Prova: 4 punts
Nota de les pràctiques de seguiment del curs: 1,5 punts
Treball: 4,5 punts

BIBLIOGRAFIA:

Brian Matthews *Diseño 3D con AutoCAD 2000*. Madrid: Anaya.
John Wilson *AutoCAD 2000 Modelado 3D*. Madrid: Paraninfo.
José M. Auria, Pedro Ibàñez, Pedro Ubieto *Dibujo Industrial conjuntos y despieces*. Madrid: Paraninfo.

Assignatures de Campus

Fonaments Històrics de la Catalunya Contemporània

PROFESSORA: Carme SANMARTÍ i ROSET

Lliure elecció. 3 crèdits.

Quadrimestre 1

OBJECTIUS:

Aquesta assignatura pretén introduir els alumnes en el coneixement de la història de Catalunya des dels inicis del segle XIX, per tal de familiaritzar-los amb aspectes de caràcter polític, econòmic i cultural.

METODOLOGIA:

El curs consta de classes teòriques i classes pràctiques repartides equilibradament. Les classes teòriques desenvoluparan el contingut previst en el temari mitjançant les explicacions de la professora. Les classes pràctiques es realitzaran a través de textos i material audiovisual.

CONTINGUTS:

Tema 1. Catalunya en el segle XIX. Introducció: La fi de l'Antic Règim. (1833-1868) Industrials i polítics.

La situació agrària. El Romanticisme. (1868-1874) El sexenni revolucionari. La I República. (1874-1898) La restauració borbònica. Anarquisme i moviment obrer. Sorgiment del catalanisme polític.

Tema 2. Catalunya en el segle XX. (1898-1923) La crisi del sistema de la Restauració. Pèrdua de les colònies d'ultramar. La Setmana Tràgica. L'Assemblea de Parlamentaris. Sindicalisme i pistolerisme. L'obra política i cultural de la Mancomunitat. Modernisme i noucentisme.

Tema 3. Dictadura, II República i Guerra Civil (1923-1939). Catalunya sota la dictadura de Primo de Rivera. La Generalitat Republicana. L'alçament militar i les seves conseqüències. Les avantguardes artístiques.

Tema 4. El franquisme (1939-1975). La postguerra. Política interior i aïllacionisme internacional. Els canvis en la dècada dels cinquanta i el «desarrollismo» dels seixanta. Crisi i fi de la dictadura. La resistència cultural.

AVALUACIÓ:

L'avaluació serà continuada pel que fa als continguts pràctics a través de la valoració dels exercicis, dels treballs que s'indicaran a l'inici de curs i de la participació dels estudiants a classe.

Els coneixements teòrics seran objecte d'un examen al final del quadrimestre.

BIBLIOGRAFIA:

Balcells, Albert. *Historia contemporánea de Cataluña*. Barcelona: Edhasa, 1983.

Balcells, Albert. *Història del nacionalisme català: Dels orígens als nostres temps*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1992.

Ferret, Antoni. *Compendi d'història de Catalunya*. Barcelona: Claret, 1995.

Fontana, Josep. *La fi de l'Antic Règim i la industrialització (1787-1868)*. Barcelona: Ed. 62, 1988.

Hurtado, V. i altres *Atles d'història de Catalunya*. Barcelona: Ed. 62, 1995.

Nadal, Joaquim; Wolff, Philippe (dir.). *Història de Catalunya*. Vilassar de Mar: Oikos-Tau, 1983.

Riquer, Borja de; Culla, Joan B. *El franquisme i la transició democràtica (1939-1988)*. Barcelona: Ed. 62, 1989.

Salrach, J.M. (dir.) *Història de Catalunya*. (vol. 6). Barcelona: Salvat, 1984.

Sobrequés i Callicó, J. ed. *Història contemporània de Catalunya*. Vols I-II. Barcelona: Columna, 1998.

Termes, Josep. *De la revolució de setembre a la fi de la guerra civil (1868-1939)*. Barcelona: Ed. 62, 1989.

Història de la Ciència: ciència, tecnologia i societat

PROFESSOR: Joaquim PLA i BRUNET

Lliure elecció: 3 crèdits (Bloc I) / 4,5 crèdits (Bloc II)

Quadrimestre 1r. Dilluns: de 13 a 14 h / Dimarts: de 13 a 15 h / Dijous: de 13 a 15 h.

L'assignatura es divideix en dos blocs complementaris

Bloc I (3 crèdits): Fonaments metodològics, recursos historiogràfics i orígens de la ciència moderna. (S'imparteix durant els mesos d'octubre i de novembre).

Bloc II (4,5 crèdits): Ciència i societat: professionalització de la ciència i evolució tecnològica. (S'imparteix durant els mesos de desembre i de gener).

OBJECTIUS:

- (a) Exposar els orígens i els fonaments de la ciència.
- (b) Analitzar els trets característics que permeten que una disciplina es pugui qualificar com a científica.
- (c) Presentar una visió panoràmica del procés de desenvolupament del coneixement científic i tecnològic.
- (d) Oferir a l'estudiant elements que li permetin de situar la seva activitat acadèmica en relació amb l'evolució del coneixement científic i tècnic.
- (e) Fomentar el pensament raonat, ponderat i crític, amb la intenció d'estimular el gust pel coneixement i la curiositat per saber.

CONTINGUTS:

Bloc I

0. Fonaments metodològics, historiografia i recursos bibliogràfics.
  1. Què entenem per ciència? Què distingeix la ciència d'altres formes de coneixement?
  2. Ciència antiga i ciència grecoromana.
  3. L'activitat científica a l'edat mitjana.

Bloc II

4. Renaixement i Revolució científica del segle XVII.
5. La ciència a la il·lustració. L'enciclopedisme. Ciència, societat i Revolució Industrial.
6. La ciència al segle XIX: professionalització de la ciència. La tecnologia: electricitat, màquines, energia i comunicacions. La ciència en la història del pensament.
7. La ciència al segle XX: activitat i aplicació espectacular i generalitzada de la ciència i de la tecnologia.

AVALUACIÓ:

1. Exposicions a classe, amb un pes que pot variar entre el 20% i el 30% de la nota final.
2. La recensió d'un llibre escollit per l'estudiant, amb una valoració del 20%.
3. Un assaig sobre un tema, amb una valoració del 20%.
4. Un examen global, amb una valoració que pot variar entre el 40% i el 30% de la nota final.

BIBLIOGRAFIA:

Es comentarà i es donarà en el punt 0 de fonaments metodològics.

Dones en el Segle XXI: Una Visió Interdisciplinària

D/1049

Lliure elecció. 3 crèdits.

Q 2

Dimarts i dijous de 14 a 15 hores

PROFESSORA (coord.): Isabel CARRILLO i FLORES

PROFESSORAT: Les diferents sessions de l'assignatura seran realitzades pel grup de professores i professors que formen part del Centre d'estudis Interdisciplinaris de la Dona: Montse Ayats, Joan Isidre Badell, Francesca Bartrina, Isabel Carrillo, Eva Espasa, Nilda Estrella, Esther Fatsini, Pilar Godayol, Carme Sanmartí, Montse Vilalta. Col·laboren també altres docents de la Universitat de Vic i professionals de l'administració pública i l'advocacia.

L'assignatura compta amb el suport de la Càtedra Unesco "Dones, desenvolupament i cultures"

OBJECTIUS

L'assignatura vol aproximar-se a la realitat de les dones en el món actual i en la història considerant les aportacions teòriques i pràctiques que, des de diferents àmbits, permeten tenir un coneixement global i interdisciplinari. Prenent el gènere com a fil conductor s'analitzarà la complexitat de les diverses problemàtiques i dels reptes de les polítiques públiques.

CONTINGUTS

1. Dona, drets humans i desenvolupament
2. Els estudis de gènere: temes d'interès i conceptes bàsics (sexe/gènere, androcentrisme, patriarcat...)
3. Història dels moviments feministes: liberal, socialista, radical...
4. Els debats dels moviments feministes: família, alliberament sexual, violència...
5. Polítiques de gènere:
  - a) Polítiques dels organismes internacionals governamentals i no governamentals
  - b) Tipologia de les polítiques: igualtat formal, igualtat d'oportunitats, acció positiva, de gènere...
6. Àmbits de concreció de les polítiques:
  - a) El mercat de treball: ocupació/atur; segregació ocupacional; discriminació salarial...
  - b) Sistema educatiu: escola mixta/escola coeducativa; la construcció del gènere...
  - c) Salut: el món de la cura, un món femení?
  - d) Cultura: la dona en el món de la literatura i el cinema

METODOLOGIA:

L'assignatura s'estructurarà en forma de seminari per tal d'afavorir la participació i el diàleg. La dinàmica de les classes combinarà les explicacions, les lectures, la projecció de vídeos i l'anàlisi d'altres documents, i comptarà amb la col·laboració de persones expertes en els estudis de gènere que aportaran la seva experiència i els seus coneixements.

AVALUACIÓ:

L'avaluació tindrà en compte:

- a) L'assistència i participació en les diferents sessions de l'assignatura (80%).
- b) La realització de les activitats individuals i de grup que es plantegin en les diferents sessions.
- c) La realització d'una memòria escrita sobre els continguts treballats i el procés seguit en l'assignatura.
- d) La lectura d'un llibre i la reflexió escrita sobre el contingut.

Per aprovar l'assignatura cal obtenir un mínim de 5 en cada activitat d'avaluació especificada.

BIBLIOGRAFIA

- Acker, S. *Género y Educación. Reflexiones sociológicas sobre mujeres, enseñanza y feminismo*. Madrid: Narcea, 1995.
- Alemany, C. *Yo no he jugado nunca con Electro L*. Madrid: Instituto de la Mujer, 1989.
- Anderson, B.; Zinsser, J. *Historia de las mujeres: una historia propia*. Barcelona: Crítica, 1991, vol. I i II.
- Benería, L. "Reproducción, producción y división sexual del trabajo". "La globalización de la economía y el trabajo de las mujeres". *Revista Economía y Sociología del trabajo*. Núm. 13-14, 1991.
- Borderías, C.; Carrasco, C.; Alemany, C. *Las mujeres y el trabajo: rupturas conceptuales*. Barcelona: Icaria, 1994.
- Camps, V. *El siglo de las mujeres*. Madrid: Cátedra, 1998.
- Dahlerup, D. (ed.). *The new women's movement. Feminism and political in Europe and the USA*. Sage Publications, Forthcoming, 1986.
- Diversos autores *El feminisme com a mirall a l'escola*. Barcelona: ICE, 1999.
- Diversos autores *Mujer y educación. Educar para la igualdad, educar desde la diferencia*. Barcelona: Graó, 2002.
- Duran, M.A. *Mujer, trabajo y salud*. Madrid: Trotta, 1992.
- Einsentein, Z. *Patriarcado capitalista y feminismo socialista*. México: Siglo XXI, 1980.
- Evans, M. *Introducción al pensamiento feminista contemporáneo*. Madrid: Minerva, 1997.
- Friedan, B. *La fuente de la edad*. Barcelona: Planeta, 1994.
- Fuss, D. *En essència. Feminisme, naturalesa i diferència*. Vic: Eumo, 2000.
- Hernes, H. *El poder de las mujeres y el estado del bienestar*. Madrid: Vindicación Feminista, 1990.
- Lewis, J. *The debat on sex and class*. New Review, núm. 149, 1985.
- López, I.; Alcalde, A.R. (coords.). *Relaciones de género y desarrollo. Hacia la equidad de la cooperación*. Madrid: Los libros de la catarata, 1999.
- Mackinon, C. *Hacia una teoría feminista del Estado*. Madrid: Cátedra, 1995.
- Miles, M.; Shiva, V. *Ecofeminismo*. Barcelona: Icaria, 1997.
- Moreno, M. *Del silencio a la palabra*. Madrid: Instituto de la Mujer, 1991.
- Montero, R. *Historias de mujeres*. Madrid: Alfaguara, 1995.
- Muraro R.M; Boff, L. *Femenino e masculino. Uma nova consciência para o encontro das diferenças*. Rio de Janeiro: Sextante, 2002.
- Nash, M. *Mujer, familia y trabajo en España*. Barcelona: Anthropos, 1983.
- Pateman, C. *El contrato sexual*. Barcelona: Anthropos, 1995.
- Piussi, A.M. Bianchi, L. (ed.). *Saber que se sabe*. Barcelona: Icaria, 1996.
- Rambla, X.; Tomé, A. *Una oportunidad para la coeducación: las relaciones entre familia y escuela*. Barcelona: ICE, 1998.
- Showstach, A. (ed.). *Las mujeres y el Estado*. Madrid: Vindicación feminista, 1987.
- Swan, A. *A cargo del estado*. Barcelona: Pomares-Corredor, 1992.
- Tubert, S. *Mujeres sin sombra. Maternidad y tecnología*. Madrid: Siglo XXI, 1991.

Aula de Cant Coral I

D/L 5249

Lliure elecció. 3 crèdits.

INTRODUCCIÓ:

La inclusió d'aquesta Aula de Cant Coral en el currículum de la Universitat de Vic vol ser, per una banda, una aposta per començar a abastar la normalitat cultural i acadèmica en aquest camp i, per l'altra, pretén oferir als estudiants la possibilitat d'accedir amb comoditat i profit a la pràctica d'aquesta disciplina que els pot proporcionar una peculiar i activa formació i educació en la creativitat i en el compromís interpretatiu, en el bon gust individual i compartit, en el gaudi estètic de l'experiència pràctica i vivencial de l'art de la música vocal, en el coneixement, desenvolupament i creixement de la veu pròpia i del conjunt de veus, i de les més altes i més subtils capacitats auditives.

OBJECTIUS:

- L'experiència vivencial i compartida del bon gust i el desenvolupament de les capacitats de percepció, intervenció i creació estètiques, per mitjà del Cant Coral.
- El coneixement analític i pràctic del llenguatge coral per mitjà de l'estudi i de la interpretació d'un repertori significatiu, gradual i seleccionat, d'obres d'art corals de diverses èpoques que formen part de la nostra cultura.
- El coneixement i l'ús reflexiu de l'aparell fonador. El perfeccionament –individual i com a membre d'un grup– de les aptituds i facultats auditives i atencives.
- La lectura i la interpretació empíriques dels codis del llenguatge musical integrats en les partitures corals.

CONTINGUTS:

1. La cançó a una veu i en grup.
  - 1.1. Formació del grup. Coneixement de la pròpia veu. Principis elementals de respiració i articulació. Actitud corporal. Consells i pràctica.
  - 1.2. Lectura del gest de direcció. Coneixement elemental de la partitura. El fraseig. L'expressivitat i la intenció. Moviments i matisos.
  - 1.3. Vers l'autonomia de la pròpia veu dins el conjunt de veus: saber cantar, saber-se escoltar, saber escoltar.
2. De camí cap al joc polifònic.
  - 2.1. Trets, particularitats i situació o tessitura de les veus femenines i de les masculines.
  - 2.2. La melodia canònica. El cànon a l'uníson: cànons perpetus i cànons tancats (a 2 veus, a 3 veus, a 4 i més veus [iguals / mixtes]).
  - 2.3. La cançó a veus iguals (2 veus, 3 veus).
3. Coneixement i treball de repertori.
  - 3.1. El repertori popular a cor.
  - 3.2. La cançó tradicional harmonitzada.
  - 3.3. Coneixement i interpretació –gradual i dintre de les possibilitats i limitacions tècniques a què ens veiem obligats– d'obres corals i polifòniques representatives tant per llur situació històrica com pels gèneres i els autors.
  - 3.4. Audició específica i exemplar, comentada.

AVALUACIÓ:

L'Aula de Cant Coral es farà durant el tot el curs amb una classe setmanal d'una hora i mitja de duració.

Les classes seran sempre pràctiques i actives, sense excepció. Els aspectes teòrics sempre seran donats i comentats de cara a la praxis interpretativa. L'assimilació individual, promoguda, experimentada i controlada pel propi interessat, progressiva i constant, és indispensable per al profit global de l'assignatura. Per tant, és imprescindible una assistència sense interrupcions, interessada i activa, per superar l'assignatura.

BIBLIOGRAFIA:

Es facilitarà un *dossier* bàsic que contindrà les partitures amb què es començaran les activitats d'aquesta Aula de Cant Coral, i que s'anirà ampliant al llarg del curs d'acord amb el ritme de treball i les característiques del grup.

Nota important:

Abans de materialitzar la matrícula d'aquesta assignatura, l'alumne ha d'entrevistar-se amb el professor per a obtenir-ne l'acceptació explícita. L'ordre amb què es donaran els continguts descrits no és seqüencial ni necessàriament completiu, ni l'adquisició o treball d'un contingut mai no podrà significar l'abandonament d'un de suposadament previ.

Tot i que s'observarà un ordre estricte i controlat en el camí cap a ulteriors assoliments o dificultats –dependrà de les característiques i de l'impuls que porti el grup–, tots els continguts referents a repertori en general poden ser presents en cada classe, i els que fan referència als aspectes fonètics, expressius, estètics, morfològics, etc. es treballaran, amb més o menys intensitat, en totes les classes.

Curs d'Iniciació al Teatre

D/X 109

Lliure elecció. 3 crèdits

INTRODUCCIÓ:

L'Aula de Teatre Experimental de la Universitat de Vic neix el curs 1993-94 i pretén contribuir a la dinamització cultural de la nostra Universitat i servir de plataforma d'introducció al teatre i les arts escèniques en general.

L'Aula de Teatre es un espai on, d'una banda, els estudiants de diferents carreres es poden trobar amb la finalitat de crear lliurement i relaxada, sense condicionants. De l'altra, aquest espai serveix també com a reflexió col·lectiva i d'experimentació teatral.

Per fer tot això es compta amb un professor que guia tot el projecte; amb espais d'assaig, que cedeix l'Institut del Teatre de Vic; amb col·laboracions externes de professionals en les tasques de direcció, dramaturgia, escenografia i il·luminació, i també s'utilitzen espais externs per a les representacions.

Per formar part de l'Aula de Teatre s'ha de passar necessàriament pel curs d'iniciació al teatre o tenir experiència demostrada en altres centres o grups.

OBJECTIU GENERAL:

Aproximació al teatre i en concret al treball actoral de base.

CONTINGUTS:

- Desinhibició
- Presència escènica
- Respiració
- Seguretat
- Relaxament
- Percepció interior
- Percepció exterior
- Descoberta de la teatralitat pròpia
- Dicció i presència de la veu
- L'actor i l'espai
- Moviments significants
- El gest
- L'acció
- Construcció del personatge

METODOLOGIA:

Les classes seran totalment pràctiques, els alumnes experimentaran amb el cos, les sensacions i els sentiments. Es treballarà individualment i en grup.

El treball es desenvoluparà a partir de tècniques d'improvisació i tècniques de grup, utilitzant textos d'escenes teatrals, elements de vestuari, escenografia i elements musicals com a suport.

AVALUACIÓ:

Es valorarà la participació i l'esforç, l'actitud i l'assistència, que es imprescindible atès que el compromís es indispensable en qualsevol treball de teatre.

Transformacions econòmiques i socials a Amèrica Llatina: de la industrialització substitutiva d'importacions a la nova economia. I i II

J/N5369 i N/N5379

Assignatura de lliure elecció

Crèdits: 3

OBJECTIUS:

Aquesta assignatura s'impartirà mitjançant dos mòduls. En el primer mòdul es pretén fer una anàlisi de les polítiques econòmiques aplicades al llarg de les últimes dècades a Amèrica Llatina i les seves repercussions sobre el benestar de les persones. En segon bloc s'estudiarà com la introducció de les noves tecnologies pot incidir en el desenvolupament humà local.

METODOLOGIA:

Aquesta assignatura és fruit de la Xarxa EDHUCAL (Educació sobre Desenvolupament Humà Local). EDHUCAL és una Xarxa Temàtica de docència, finançada per l'AECI (Agència Espanyola de Cooperació Internacional del Ministeri d'Afers Exteriors), integrada per professors d'Universitats Llatinoamericanes i professors d'universitats espanyoles. Els professors llatinoamericans impartiran docència a les universitats espanyoles i els professors espanyols impartiran la docència a les universitats llatinoamericanes. El primer mòdul d'aquesta assignatura serà impartit per la professora Vilma Hidalgo de la Universitat de l'Havana (Cuba) i el segon mòdul l'impartirà el professor Rafael Salvador Espinosa de la Universitat de Guadalajara (Mèxic). S'alternaran les classes teòriques i les classes pràctiques amb l'estudi d'experiències concretes d'Amèrica Llatina. Cada professor al principi del seu mòdul donarà als alumnes un qüestionari que hauran d'elaborar i presentar al final del mòdul. A principi de curs l'alumne disposarà d'una relació bibliogràfica i de material que li ha de servir, tant per al seguiment de les classes, com per a la preparació dels qüestionari de cada mòdul.

AVALUACIÓ:

Els coneixements assolits per l'alumne seran avaluats a partir dels qüestionaris que s'hauran de presentar al final de cada mòdul docent.

CONTINGUT:

Mòdul 1: La crisi dels 80 i l'ajustament a un desequilibri extern. Del model substitutiu d'importacions al model neoliberal. Estudi de casos (l'experiència d'Amèrica del Sud). Els processos d'ajustament i estabilització. El cas de Mèxic. La concertació social. El cas d'Argentina. La reforma estructural. Mesures d'ajustament estructural. La liberalització comercial i financera i els problemes d'inserció a l'economia mundial. Característiques del procés de privatització a Amèrica Llatina. La crisi del Deute Extern i la crisi financera amb les seves repercussions sobre l'economia internacional. Impacte social del model neoliberal. La privatització dels serveis públics i la reforma del sistema de Seguretat Social. Efectes sobre la distribució de la renda i la riquesa. La dolarització i les seves implicacions econòmiques i socials.

Mòdul 2: Economia Institucional *versus* Nova Economia: Dels costos de transacció a l'economia de xarxa. Enfocaments econòmics de l'Economia Institucional i de la Nova Economia. Avaluació teòrica i empírica de l'Economia Institucional i de la Nova Economia. Elements d'anàlisi de la Nova Economia: La Nova Economia i el Desenvolupament. Les noves tecnologies i el desenvolupament sostenible. Les noves tecnologies de la informació i les seves repercussions sobre el desenvolupament humà local. Governabilitat i sostenibilitat institucional pel desenvolupament local.

HORARI:

L'assignatura s'impartirà del 17 de novembre de 2004 al 5 de desembre de 2004.

L'horari serà de 16 hores a 20 hores.

Desenvolupament regional i sostenibilitat: Els casos de Mèxic i Nicaragua. I i II

J/N5389 i J/N5399

Assignatura de lliure elecció

Crèdits: 3

OBJECTIUS:

Aquesta assignatura s'impartirà mitjançant dos mòduls. En el primer mòdul es pretén afavorir la comprensió del procés de desenvolupament, en la seva dimensió regional, així com les influències mútues que s'exerceixen entre aquest procés i el medi ambient. Es volen fomentar i reforçar les capacitats d'investigació sobre la matèria a partir del requeriment que demanda la societat, els organismes públics, les empreses i les organitzacions no governamentals.

En el segon mòdul es pretén donar a conèixer l'estructura socioeconòmica de Nicaragua perquè l'alumne pugui comprendre la realitat sobre el grau de desenvolupament regional d'aquest país.

METODOLOGIA:

Aquesta assignatura és fruit de la Xarxa EDHUCAL (Educació sobre Desenvolupament Humà Local). EDHUCAL és una Xarxa Temàtica de docència, finançada per l'AECI (Agència Espanyola de Cooperació Internacional del Ministeri d'Afers Exteriors), integrada per professors d'universitats llatinoamericanes i professors d'universitats espanyoles. Els professors llatinoamericans impartiran docència a les universitats espanyoles i els professors espanyols impartiran la docència a les universitats llatinoamericanes. El primer mòdul d'aquesta assignatura serà impartit pel professor Uriel Soto de la Universitat Nacional Autònoma de Nicaragua i el segon mòdul l'impartirà el professor Carlos Curiel de la Universitat de Guadalajara (Mèxic). S'alternaran les classes teòriques i les classes pràctiques, amb l'estudi d'experiències concretes d'Amèrica Llatina. Cada professor al principi del seu mòdul donarà als alumnes un qüestionari que hauran d'elaborar i presentar al final del mòdul. A principi de curs l'alumne disposarà d'una relació bibliogràfica i de material que li ha de servir, tant per al seguiment de les classes, com per a la preparació dels qüestionari de cada mòdul.

AVALUACIÓ:

Els coneixements assolits per l'alumne seran avaluats a partir dels qüestionaris que s'hauran de presentar al final de cada mòdul docent.

CONTINGUT:

Mòdul 1: Marc teòric conceptual i aspectes interdisciplinaris del desenvolupament regional i la sostenibilitat. El desenvolupament regional a Mèxic. La sostenibilitat del desenvolupament regional a Mèxic. El desenvolupament regional a l'occident mexicà.

Mòdul 2: L'estructura econòmica de Nicaragua. Població i característiques demogràfiques i la seva incidència sobre el desenvolupament regional. El sector primari com a base de l'economia i garantia de la seguretat alimentària. El sector secundari i el seu paper fonamental de la petita empresa en el desenvolupament regional i local. El sector terciari. El turisme com a alternativa de desenvolupament regional.

HORARI:

L'assignatura s'impartirà del 17 de novembre de 2004 al 5 de desembre de 2004.

L'horari serà de 16 hores a 20 hores